

John Steinbeck

Om myšičky a lidských

Atheneum

<http://atheneum.zde.cz>

**O
MYŠÍCH
A
LIDECH**

Přeložili Vladimír Vondyš a Blanka Knotková—Čapková

Pár mil na jih od Soledadu zařezává se řeka Salinas až pod samý svah kopce a je tam hluboká a zelená. A voda je tam i teplá, neboť než doteče až do té úzké tůňky, proklouzala a problýskala se už po žlutých písčínách na sluníčku. Na jednom břehu řeky stoupá k mohutným Gabilským horám křivka zlatých svahů předhoří, ale na břehu k údolí lemují vodu stromy – vrby, jaro co jaro svěží a zelené a s pozůstatky ze zimních záplav v níže položených rozsůškách proutí a listoví; a platany se skvrnitými bílými lehavými větvemi a haluzemi sklánějícími se nad tůňkou. Na písčitém břehu pod stromy leží listí tak vysoko a je tak chrastivé, že proběhne—li jím ještěřka, máš dojem, jako by divoce prchala v samých kličkách. Večer sem vyběhají z houštin králíci, aby si poseděli na písku, a vlhkou naplaveninu pokrývají noční šlápoty mývalů, roztroušené stezky psů z rančů i rozštěpené klínky stop vysoké, která sem za tmy chodí pít.

Vrbovím a mezi platany vede pěšina, pěšina ušlapaná do tvrda chlapy, kteří sem chodí z rančů zaplavat si v hluboké tůňce, a ušlapaná do tvrda tuláky, kteří se sem večer ušle táhnou ze silnice, aby si udělali herberk blízko vody. Před nízkou vodorovnou větví obrovského platanu je hromada popela narostlá z mnohých ohňů; lidé, kteří si na tu větev sedali, ji uhladili.

Večer parného dne rozehrál to větříkem mezi listím. Stín na kopcích lezl do výšky. Na nánosech písku seděli králíci, nehnutě, jako šedé valouny opracované sochařem. A tu se ve směru od státní silnice v chrastivém listí platanů ozvaly kroky. Králíci se tiše rozpelášili do úkrytů. Volavka stojící na svých chůďách zatloukla křídly, aby se vznesla, a nemotorně namířila po proudu řeky. Všechno život tu na chvíli vymřel, když se na pěšině, tam kde ústila ve volné prostranství u zelené tůňky, vynořili dva lidé.

Šli po ní husím pochodem, a i když se teď ocitli na volném prostranství, jeden z nich zůstával vzadu. Oba byli v cvilinkových kalhotách a cvilinkových kazajkách s mosaznými knoflíky. Na hlavě měli oba černé bezvaré klobouky a přes ramena měli oba přehozeny pevně svinuté rance z houní. První z nich byl malý a pohyblivý, se snědým obličejem, nepokojnýma očima a ostrými, pevnými rysy. Všechno bylo na něm docela určité: drobné silné ruce, útlé paže, tenký a kostnatý nos. Za ním kráčel jeho opak, obr s bezvarým obličejem, s velkýma bledýma očima, s širokými schýlenými rameny; a kráčel neohrabaně, nohy trochu vláčel, asi tak jako medvěd vláčí tlapy. Paže se mu podle těla nekývaly, nýbrž mu podle něho volně visely.

Na volném prostranství se první muž zastavil, a ten za ním málem do něho vrazil. První si sundal klobouk, setřel si ukazováčkem pot z jeho pásky a prudkým pohybem pot z prstu setřepal. Jeho společník shodil ze sebe houně, vrhl se

na zem a začal pít z povrchu zelené tůňky; pil dlouhými hlty a frkal do vody jako kůň. Ten malý k němu nervózně přistoupil.

„Lennie!“ okřikl ho přísně: „Nepij mi tolik, Lennie, propánaboha!“ Lennie frkal do vody dál. Ten malý se naklonil a zatřásl mu ramenem. „Lennie! Bude ti zas nanic, tak jako včera.“

Lennie se ponořil do tůňky celou hlavou, s kloboukem a se vším, a pak se posadil na písek; z klobouku mu crčelo na modrý kabát a zatékalo na záda. „To ti je dobrota,“ pochvaloval si. „Napij se taky, Georgi. Jen se jaksepatří napij.“ Slastně se usmíval.

George si sundal stočenou houni a opatrně ji spustil na břeh. „To se neví, jestli je to dobrá voda. Vypadá ňáká potažená.“ Lennie začal svou ohromnou tlapou cákat ve vodě a svíral a otvíral dlaň, takže voda pokaždé trošičku vyšpláchnula; po tůňce se šířila kola, a když dosáhla druhého břehu, zase se vracela. Lennie se na to zadíval. „Koukni, Georgi, koukni, co jsem udělal.“

George přiklekl k tůňce a rychlými hlty začal pít z naběračky dlaně. „Chut má docela dobrou,“ uznal, když se napil. „Ale jako by ani netekla. Když voda takhle stojí, neměl bys z ní, Lennie, vůbec pít,“ dodal odevzdaně. „Ale ty, když máš žízeň, tak by ses napil třeba z kanálu.“

Vchrstl si naběračkou dlaně vodu do obličejce a rozetřel si ji pod bradou a kolem zátylku. Potom si zase nasadil klobouk, odšoupal se od řeky, zvedl kolena a objal je. Lennie ho pozoroval a dělal to pak všechno přesně po něm. Odšoupal se od řeky, zvedl kolena, objal je a podíval se na George, aby se přesvědčil, zda je to tak dobře. Stáhl si klobouk trochu víc přes oči, tak jako byl klobouk George.

George hleděl rozmrzele na vodu. Oči měl na okraji víček rudé od sluneční záře. „Kdyby ten pacholek autobusák za něco stál, mohli jsme se krásně svízt až k samýmu tomu ranči,“ ozval se nazlobeně. „Ještě prej maličkej kousíček po silnici! A vylezou z toho ňáký čtyry míle! Nechtělo se mu zkrátka u toho ranče zastavovat. Chlap línej jako veš – a i na takový obyčejný zastavení. To bych rád věděl, jestlipak zastaví aspoň v Soledadu. Vykopne nás, a že prej ještě maličkej kousíček po silnici. A bylo to jistě ještě víc než čtyry míle. Sakramentský horko!“

Lennie se na něho nesměle podíval. „Georgi?“

„No, co bys chtěl?“

„Kam to jdem, Georgi?“

Ten malý si stáhl okraj klobouku a na Lennieho se zamračil. „Tak tys to už zapomněl? Abych ti to říkal znovu! Ježíšikriste, jsi ty mi ale boží dřevo!“

„Když já to zapomněl,“ přiznal se Lennie měkkým hlasem. „A říkal jsem si, že to nesmím zapomenout. Na mou duši, Georgi.“

„No dobře, dobře. Já ti to tedy řeknu ještě jednou. To víš, já nemám co dělat! Takhle bych ti moh vykládat celej život. Já ti něco řeknu, a ty to zapomeneš, a tak abych ti to říkal pořád znova.“

„Já si to říkal a říkal pořád,“ omlouval se Lennie, „ale když ono to nebylo nic

platný. To o těch králíkách, to si, Georgi, pamatuju.“

„S těma králíkama už na mě nechod! To je to jediný, co si pamatuješ – králíci! No dobrá! Ale teď poslouchej, a tentokrát si to už musíš pamatovat – jinak se dostanem do maléru. Pamatuješ, jak jsme tenkrát v tý Howardovy ulici seděli na okraji chodníku a koukali na tu tabuli?“

Na Lennieho obličej vyrazil rozradovaný úsměv. „Jakpak by ne, Georgi! Na to se pamatuju ... ale ... co jsme to dělali potom? Pamatuju se, jak tam šly kolem nějaký holky, a ty povídáš ... ty povídáš...“

„To je opravdu moc a moc důležitý, co já povídal! To nepamatuješ, jak jsme si zašli do tý agentury – Murray a Ready – a jak nám tam dali kartičky, že jsme přijatý, a lístky na autobus?“

„Jakpak by ne, Georgi! Teď si už vzpomínám.“ Zajel rychle rukama do kapes kabátu. „Georgi...“ začal pak krotce. „Já tu moji kartičku nemám. Já ji musel ztratit.“ Hleděl při tom zoufale na zem.

„Vždyť jsi, ty jedno ťululum, ani žádnou neměl. Tady je mám obě. Snad si nemyslíš, že bych ti tu tvoji kartičku svěřil?“

Lennie se s úlevou uculil. „Já ... já myslel, že jsem si ji dal do kapsy.“ Zajel si znovu do kapsy. George se na něho přísně podíval. „Copak to taháš z tý kapsy?“

„Vždyť já v tý kapse ani nic nemám,“ zachytral si Lennie.

„To já vím taky. Máš to v ruce. Co to máš v tý ruce – co to v ní schováváš?“

„Ale nic, Georgi, na mou duši, nic.“

„Žádný takový, dej to sem.“

Lennie odtáhl ruku se sevřenou dlaní dále od George. „Ale vždyť je to, Georgi, jen myš.“

„Myš? Živá myš?“

„Ale kde! Obyčejná mrtvá myš. Já ji, Georgi, nezabil. Na mou duši, že ne. Já ji našel už mrtvou.“

„Sem s ní!“ nakazoval George.

„I nech mi ji, Georgi.“

„Sem s ní!“

Lennieho zavřená dlaň pomalu poslechla. George popadl myš a hodil ji přes tůňku na druhý břeh do houští. „Co chceš, prosím tě, dělat se chcípou myši?“

„Po cestě jsem ji moh palcem hladit,“ vysvětloval.

„Abys tedy věděl, dokud budeš chodit se mnou, hladit myši, to si necháš zajít. A jestlipak sis už vzpomněl, kam teď jdem?“

Lennie se zatvářil polekaně a v rozpacích si pak položil obličej na kolena, aby ho schoval.

„Já už zase zapomněl.“

„Ježíšikriste,“ povzdechl George odevzdaně. „Tak poslouchej: jdem dělat na ranč, takovej, jako ten tam na severu, co jsme z něj přišli.“

„Tam na severu?“

„Ve Weedu.“

„Máš pravdu. Já už si vzpomínám. Ve Weedu.“

„Ten ranč, co na něj jdem, je tamhle, už jenom ňáký čtvrt míle. Půjdem do dvora a přihlásíme se u šéfa. A teď dej pozor. Já mu dám ty kartičky, a ty nesmíš ani ceknout. Ty tam jen budeš stát a ani neotevřeš hubu. Jestli pozná, co jsi za ťululum, tak nás do práce nevěme, ale když tě napřed uvidí, jak děláš, máme to vyhraný. Rozuměl jsi?“

„To víš, že rozuměl, Georgi. Jampak by ne.“

„No zaplaťpámbu. Tak až se budem hlásit šéfovi, co budeš dělat?“

„Já ... já,“ Lennie se zamyslel. V obličejí se mu objevilo napětí z přemýšlení.

„Já ... ani neceknu. Já tam budu jen stát.“

„Ty jsi přece jen pašák! To je ohromný! Párkrát si to ještě přeříkáš, abys to už nemoh zapomenout.“

Lennie si začal potichu pobrukovat: „Já ani neceknu ... Já ani neceknu ... Já ani neceknu.“

„Výborně,“ pochválil ho George. „A nebudeš tam taky vyvádět žádný skopičiny, jaký jsi vyváděl ve Weedu.“

Lennie se podíval, jako by nevěděl, oč jde. „Jaký jsem vyváděl ve Weedu?“

„Tak na to jsi taky už zapomněl? No, já ti to připomínat nebudu, nebo to uděláš zase.“

Lenniemu prorazilo obličejem pochopení. „Tam ve Weedu nás honili,“ vybuchl radostně.

„A jak honili,“ vzpomínal George s ošklivostí. „Museli jsme utýct. Šli po nás, ale nechytli nás.“

Lennie se blaženě zahihňal. „Tak vidíš, že já to nezapomněl!“

George se položil na záda do písku a ruce zkřížil pod hlavou; Lennie to udělal po něm a zvedl hlavu, aby se přesvědčil, zda to dělá dobře. „Bože, ale má to člověk s tebou kříž,“ povzdechl George. „Jakej já bych moh mít lehkej a krásnej život, nemít tě na krku. Jakej by to moh bejt lehkej život, a i holku bych třeba moh mít.“

Lennie ležel chvílku mlčky a pak se ozval v radostném očekávání. „My budem, Georgi, dělat na ranči.“

„Sláva! Tak ty to víš. Ale spát budem tady, protože pro to mám důvod.“

Den rychle odcházela. Slunečním světlem, které se z údolí už odstěhovalo, plály už jen vrcholky Gabilských hor. Po tůňce klouzala užovka, její vztyčená hlava byla jako periskop. Rákosí v proudící vodě se slaboučce pošubávalo. Kdesi daleko, směrem k silnici, nějaký člověk něco křičel a jiný mu podobným hlasem odpovídal. Ve větříčku, který hned zase utichl, zašustělo listí platanů.

„Georgi – pročpak nejdem na ten ranč – na večeri? Tam bysme přece dostali večeri.“

George se převálil na bok. „To jsou důvody! Mně se to tady líbí. Zejtra půjdem rovnou dělat. Viděl jsem tam jet mlátičky. To znamená, že budem

vlíkat pytle s obilím – to se člověk zas div nestrhá. Tuhle noc si už poležím tam, kde jsme, a budu se koukat do nebe. To já rád.“

Lennie si klekl a pohlédl dolů na George. „To nebudem mít žádnou večeři?“

„I budem, budem, jen co nasbíráš trochu suchýho vrbovýho proutí. V ranci mám tři fazolový konzervy. Přichystáš oheň. Až nanosíš to klestí, já ti dám sirku. Pak si ohřejem ty fazole a navečeříme se.“

„Fazole já rád s kečupem,“ zatoužil Lennie.

„No, kečup nemáme. Jdi na to dříví. A koukej sebou hodit. Za chvíli bude tma.“

Lennie se toporně zvedl a zmizel v houští. George zůstal ležet a tiše si pohvizdoval. Z té strany, kam odešel Lennie, se ozvalo cákání. George nechal pohvizdování a začal poslouchat. „Chudák jeden,“ prohodil tiše a pohvizdoval si dál.

Za chvíli to začalo v houští praštět a Lennie se vrátil. V ruce měl vrbový klacíček.

George se posadil. „No dobrá,“ přivítal ho příkrým hlasem. „Dej sem tu myš!“

Ale Lennie začal předvádět pracně vyspekulovanou němohru o neviňátku. „Jakou myš, Georgi? Vždyť já žádnou myš nemám.“

George k němu natáhl ruku. „Tak aby. Dej mi ji. Na mě si nepřijdeš.“

Lennie zaváhal, couvl a poplašeně pohlédl na okraj houští, jako by uvažoval, zda by neměl utéci. George se ho mírně otázel: „Dáš mi tu myš, nebo ti mám jednu vlepit?“

„A co ti mám dát, Georgi?“

„Však ty víš až moc dobře. Tu myš chci.“

Lennie sáhl neochotně do kapsy. Trošičku se mu zlomil hlas. „To bych rád věděl, proč bych si ji nemoh nechat. Vždyť ta myš nikomu nepatří. Já ji přece neukrad. Já ji našel u silnice.“

Georgeova ruka zůstala velitelsky vztyčena. Pomalu, jako teriér, který nechce pánovi aportovat míček, Lennie popošel, ucouvl a znovu zas popošel. George luskl přísně prsty, a po tom lusknutí položil mu Lennie myš do ruky.

„Vždyť já s ní nedělal nic zlého. Já ji, Georgi, jenom hladil.“

George vstal a odhodil myš, jak jen mohl nejdál, do stmívajícího se houští; potom přistoupil k tůnce a umyl si ruce. „Jsi ty ale tululum! Snad jsi nemyslel, že to nepoznám už podle tvejch zmáčených nohou, že ses pro ni přebrodl na druhé břeh?“ Uslyšel Lennieho zafňukání a otočil se. „A teď mi budeš vrnět jako malý škvrně! Ježíšikriste! Takovej chlap jako hora!“ Lenniemu se začaly chvět rty a do očí mu vhrkly slzy. „Ale snad ne, Lennie!“ George mu položil ruce na rameno. „Jen tak na potvoru jsem to neudělal. Ta myš je, Lennie, už bůhvíjak dlouho chciplá; a ještě tohle: tys ji zkrátka hladil a zlomil jí vaz. Dostaneš jinou myš, čerstvou, a ňákou chvíli si ji budeš moct nechat.“

Lennie se posadil na zem a zkormouceně svěsil hlavu. „Kdybych já věděl,

kde ňákou najít! Pamatuju se, dřív mi je dávala jedna paní. Jak ňákou chytla, vždycky mi ji dala. Ale ta paní tu není.“

George se ušklíbl. „Ňáká paní! To se už ani nepamatuješ, kdo to byla ta paní? Vždyť to přece byla tvoje vlastní teta – teta Klára! Ale potom ti je už nedávala. Tys vždycky každou oddělal.“

Lennie na něho smutně pohlédl. „Když byly takový maličký,“ řekl na to, jako by se omlouval. „Já ji začnu hladit, a ona mě kousne do prstu, tak jsem ji štíp do hlavičky, a ono bylo po ní – protože ona byla taková maličká. Abysme už, Georgi, měli co nejdřív ty králíky! Ty nejsou tak maličký.“

„Dej mi pokoj s králíkama! Tobě nemůže člověk svěřit ani živou myš. Teta Klára ti jednou dala myš gumovou, a tys o ni vůbec nestál.“

„To nebylo nic na hlazení,“ vysvětloval Lennie.

Z vrcholků hor stoupal plamen západu slunce, do údolí vstoupilo šero a mezi vrby a platany vešla polotma. K povrchu vody se zvedl ohromný kapr, zalokal si vzduchu a pak se zas tajemně ponořil do temné vody; na její hladině zůstala po něm kola a byla stále širší a širší. Nahoře se zase zatetelily listy a z vrb se snášela chmýříčka jejich bavlny a přistávala na povrchu tůňky.

„Půjdeš na to dříví?“ otázal se George. „Hned za támhle tím platanem je ho spousta. Naplavenýho velkou vodou. Tak už konečně jdi.“

Lennie odešel za ten strom a vrátil se s náručí nabraného listí a větvíček. Shodil to všechno na starou hromadu popela a šel zpět pro další dávku; šel tak několikrát. Byla už téměř noc. Nad vodou svítila křídla hrdličky. George přešel ke kupě přichystané na ohniček a zapálil suché listí. Ve větvíčkách zapraštil plamen, propadl se a začal dělat své dílo. George si rozvázal svinutou houni a vytáhl z ní tři plechovky s fazolemi. Postavil je k ohni, blízoučko k šlehajícím plamenům, ale tak, aby se jich nedotýkaly.

„Fazolí máme pro čtyry,“ ozval se.

Lennie ho přes ohniček pozoroval. „Já je nejradši s kečupem,“ zatoužil krotce.

„Ten my ale nemáme!“ vybuchl George. „Ty chceš vždycky akorát to, co není! Můj ty bože všemohoucí! To by byl život, kdybych byl sám! Práci bych vždycky dostal jedna dvě, a nebyly by žádný maléry. Nikde žádněj malér, a posledního bych vždycky shráb svejch padesát dolarů a sebral se do města a tam bych si dával. U děvek bych to moh táhnout třeba do rána. Jíst bych moh jít, kam by mě napadlo, do ňákýho hotelu nebo do něčeho takovýho, a poručil bych si tam, nač bych si zrovna vzpomněl. A tak bych to moh víst měsíc co měsíc. Moh bych si koupit demižon whisky nebo zapadnout do herny a mazat tam karty nebo štouchat piliár.“ Lennie si klekl, zadíval se přes ohniček na dopáleného George a obličej se mu zatáhl hrůzou. „A mám co?“ pokračoval George vztekle. „Mám tebe! Ty se na žádným místě neudržíš, a když dostanu místo, pokaždý o něj skrz tebe přijdu. Skrz tebe abych v jednom kuse harcoval z místa na místo. To by ostatně nic nebylo. Ale ty si pokaždý něco spískáš.“

Pokaždý něco vyvedeš, a já abych tě z toho tahal.“ Zvyšoval hlas a už téměř křičel. „Magore jeden prevítskej! Skrz tebe ani nevycházím z malérů.“ Připomínal teď malá děvčátka, která se jedno po druhém pitvoří. „Chtěl prej tý holce jen šmátnout na šaty — jen jí je pohladit, jako by to byla nějaká myš... No jo, ale jak to ona měla vědět, že jí jen chceš šmátnout na šaty? Ona uškubne, a ty držíš ty šaty dál, jako by to byla nějaká myš. Holka začne ječet, a my museli bejt celý den zalezlý v zavodňovací strouze, protože nás chlapi hledali, a za tmy jsme se museli vykrást a táhnout jinam. A tak to chodilo pořád — v jednom kuse. Říkal jsem si, moct tě tak zavřít do klece, a v tý kleci aby bylo nějakých milion myší, aby sis opravdu přišel na svý.“ Najednou ho vztek přešel. Podíval se přes ohniček na Lennieho zmučený obličej a pak se zahanbeně zahleděl do plamenů.

Bylo už docela tma, ale kmeny stromů a nahoře jejich ohýbající se větve oslíval oheň. Lennie začal pomalu a opatrně popolézat kolem ohničku, až se dostal těsně k Georgeovi. Posadil se na bobek. George otočil plechovky, aby byly k ohni obráceny druhou stranou. Dělal, jako by nevěděl, že je Lennie tak blízko.

„Georgi,“ tichoučce. Žádná odpověď. „Georgi!“

„Co chceš?“

„To já, Georgi, jen tak. Já o ten kečup ani nestojím. Já bych si ho nevzal, ani kdyby byl tady vedle.“

„Kdyby tady byl, co by sis nemoh vzít?“

„Já bych si vůbec nevzal. Já bych nechal všechno tobě. Moh by sis s ním ty fazole celý zalejt, a já bych na něj ani nešáh.“

George civěl zakaboněle do ohničku. „Jak si vzpomenu, jaký já bych měl bez tebe báječný časy, div se ti z toho nezblázním. Víím já, co je klidná chvilka?“

Lennie stále ještě klečel. Hleděl jinam, do tmy za řeku. „Georgi, to mám tedy od tebe odejít, abys měl ode mě pokoj?“

„Kam bys, prosím tě, moh jít?“

„I leckam. Tamhle na ty hory. Našel bych si tam někde jeskyni.“

„Není možná! A co bys tam jed? Aby sis našel něco k jídlu, na to nemáš dost filipa.“

„Však já bych si, Georgi, už něco našel. Něký parádní jídlo s kečupem já nepotřebuju. Ležel bych si na sluníčku a nikdo by mi nic neudělal. A kdybych přišel na nějakou myš, moh bych si ji nechat. Žádněj by mi ji nebral.“

George na něho vrhl pátravý pohled. „Bylo to ode mě ošklivý, vid?“

„Jestli o mě nestojíš, já můžu odejít do těch hor a najít si tam nějakou jeskyni. A já můžu odejít jedna dvě.“

„I co tě vede! To já, Lennie, jenom špásoval. Ty přece musíš zůstat u mě. Jenom to není hezký, že ty každou tu myš odděláš.“ George se odmlčel. „Víš co, Lennie? Jak to jen bude možný, já ti seženu nějaký štěně. To snad už neoddeláš. To by bylo lepší než tyhle myši. To bys už moh hladit silnějc.“

Lennie na ten lep nesedl. Vycítil už svou převahu. „Jestli o mě nestojíš, jen mi to řekni, a já odejdu tamhle na ty hory – tamhle nahoru na ty hory – a budu si tam žít sám. A žádnéj mi nebude krást mý myši.“

George mu to začal rozmlouvat: „Ty ode mě, Lennie, jít nesmíš. Kdybys tam byl sám, vždyť by si tě ještě někdo splet s kojotem a zastřelil by tě. Jen zůstaň u mě. Teta Klára by to taky nerada viděla, kdybys utek sám, třeba už je, chudák, nebožka.“

Lennie teď začal mazaně: „Povídej mi – jako jsi mi povídal dřív.“

„Povídej o čem?“

„O těch králíčkách.“

George se na něho utrl: „S tím si na mě nepřijdeš!“

Lennie se rozškemral: „Ale, Georgi. Povídej mi. Povídej, Georgi, prosím tě. Jako jsi mi povídal dřív.“

„No, když ti to dělá tak dobře, tak ti tedy budu povídat a pak se navečeříme...“

Georgeův hlas zněl teď temněji. Jeho slova byla rytmicky členěna, jako by opakoval něco, co říkal mnohokrát. „Takovej člověk, co chodí jako my dělat po rančích, je na tom světě opuštěnej jako kůl v plotě. Neví, co je to rodina. Neví, co je to vlastní kout. Přijde na ranč, vydře si těch pár šestáků a pak se sebere do města a tam ty svý šestáky rozfofruje, a netrvá to nikdy dlouho, a vláčí kostru zase na jiným ranči. Takovej člověk ti nemá, nač by se moh těšit.“

Lennie byl celý šťastný. „To je ono – to je ono! A teď povídej, jak je to s náma.“

George vykládal dál: „S náma je to jiný. My máme před sebou budoucnost. My si máme s kým promluvit, a to dělá moc. My nemusíme vysedávat po putykách a rozhazovat tam šestáky, jako takový, co nemají kam jít. Takový, když se dostanou do kriminálu, tak tam můžou třeba zcepenět, a ani pes po nich neštěkne. Ale s náma je to jiný.“

Tu mu Lennie vpadl do řeči: „*Ale s náma je to jiný. A proč? Protože ... protože já mám tebe – a o mě se staráš ty, a ty máš mě – a o tebe se starám já. Proto.*“ Blaženě se rozesmál. „Povídej, Georgi, dál.“

„Vždyť to už umíš nazpaměť. Můžeš povídat sám.“

„Ne, povídej ty. Já si to všechno nepamatuju. Povídej, jak to bude s náma.“

„Tak dobře. Jednoho krásnýho dne si dáme svoje šestáky dohromady a koupíme si maličkej domeček s nějakým tím kouskem pole a krávu a pár prasat a...“

„*A budem mít všecko, co srdce ráčí,*“ rozjásal se Lennie. „A budem si držet králíky. Povídej dál, Georgi! Co všecko budem mít na zahrádce, a o těch králíčkách v kotcích, o tom, jak v zimě bude pršet, a o těch kamínkách, a o tý smetaně na mlíce, co se skoro ani nedá prorazit. Povídej mi o tom, Georgi.“

„Proč nepovídáš ty? Vždyť to všecko znáš.“

„Ale ne ... povídej ty. Když to povídám já, to už není ono. Jak budu muset

opatrovat ty králíky.“

„Tak tedy,“ začal George, „budem mít hezky velkou zelinářskou zahradu a králíkárnu a slepice. A když bude v zimě pršet, řeknem si ‚Však ona práce počká‘, rozděláme v kamínkách oheň, posadíme se ke kamínkám a budem poslouchat, jak déšť bubnuje na střechu. To bude!“ Vytáhl z kapsy nůž. „Na víc už nemám čas.“ Zajel nožem do víčka fazolové konzervy, odřízl je a podal plechovku Lenniemu. Potom otevřel druhou konzervu. Vytáhl z kapsy dvě lžíce a jednu z nich podal jemu.

Seděli u ohníčku, cpali si ústa fazolemi a usilovně žvýkali. Lenniemu vyklouzlo z koutku úst několik fazolí. George ho na to lžící upozornil. „Tak co řekneš zejtra šéfovi, až se tě začne vyptávat?“

Lennie přestal žvýkat a polkl. V jeho výrazu byla soustředěnost. „Já ... já ani ... ani neceknů.“

„Pašák! Bezva, Lennie. Snad už je to s tebou lepší. Až budem mít ten kousek pole, budu ti takhle moct ty králíky svěřit. Zvlášť když si tak budeš všechno pamatovat.“

Lennie se mohl zalknout hrdostí. „Já si už dovedu pamatovat.“

George zas ukázal lžící. „Koukej, Lennie. Musíš si to tady obhlédnout. Budeš si tohle místo pamatovat – co říkáš? Ranč máš odtud nějaký čtvrt míle proti proudu. Zkrátka pořád podle řeky.“

„Jakpak by ne,“ ujišťoval Lennie. „To já si zapamatuju. To jsem si přece taky pamatoval, že nesmím ani ceknout.“

„To víš, že pamatoval. Poslouchej tedy, Lennie. Kdyby se stalo, a ty by ses zas dostal do nějakýho maléru, jak už to umíš, tak zkrátka poběžíš sem a schováš se tu v těch vrbičkách.“

„Schovám se v těch vrbičkách,“ řekl po něm Lennie loudavě.

„A zůstaneš tam zalezlej, dokud pro tebe nepřijdu. Budeš si to pamatovat?“

„To víš, že bude Georgi. Zůstanu v těch vrbičkách zalezlej, dokud nepřijdeš.“

„Ale to si nech zajít, něco si spískat, protože jestli si něco spískáš, já ti ty králíky nesvěřím.“ Odhodil svou prázdnou plechovku do houští.

„Já si, Georgi, nic nespískám. Já ani neceknů.“

„No dobrá. Ten ranec si sem přines k ohníčku. To se to tady bude spát! Koukat se do nebe, a to listí! A už nepřikládej. Necháme to jen dohořet.“

Upravili si na písku lože, a jak plamínky ohníčku skomíraly, okruh světla se zmenšoval; pokroucené větve zmizely a už jen slaboučké záblesky ukazovaly, kde jsou kmeny stromů. Ze tmy se ozval Lennie: „Georgi – ty už spíš?“

„Ještě ne. Co chceš?“

„Aby ty králíci měli všechny možný barvy.“

„Ale to víš, Lennie,“ ujišťoval ho ospale. „Červený budou, modrý a zelený. A co jich bude!“

„A s takovejma kožíškama, Georgi, jako ty, co jsem viděl na tom trhu v Sacramentu.“

„To víš, že s kožíškama.“

„Protože jinak se taky můžu od tebe trhnout a můžu si žít v nějaký jeskyni.“

„Pro mě a za mě můžeš táhnout třeba ke všem čertům,“ odbyl ho George.

„Nech si to už.“

Rudé světlo na uhlících potemnělo. Na návrší nad řekou zavyl kojot a z druhého břehu odpověděl pes. V slaboučkém nočním vánku šelestily listy platanů.

2

Barák byl dlouhé obdélníkové stavení. Uvnitř vybílený, podlaha nenatřená. Ve třech stěnách byla malá čtvercová okénka, ve čtvrté bytelné dveře s dřevěnou závorou. U stěn stálo osm lůžek: pět pokrytých houněmi, na ostatních ležely jutové slamníky. Nad každým lůžkem byla přibita bednička od jablek; její přední strana byla odtržena, takže ten, kdo na tom lůžku spal, měl na své věci dvoupatrovou poličku. A ty poličky nesly náklad všelijakých drobností, mýdla, pudru, holicích strojků a časopisů specializovaných na Divoký západ, které lidé z rančů rádi čtou a rádi se jim posmívají, ale v skrytu srdce jim věří. A byly na té poličce léky, flakony, hřebínky, a na hřebících po stranách bedničky několik vázanek. Blízko jedné stěny černá litinová kamna s troubou, která vedla přímo vzhůru do stropu. Uprostřed místnosti stál velký čtvercový stůl s rozházenými kartami a okolo něho byly rozestavené bedny, na kterých sedali hráči.

Kolem desáté hodiny dopolední vrhalo slunce do místnosti jedním z postranních oken jasný proud světla prosycený prachem a skrze ten proud, jako když se sypou hvězdy, poletovaly sem tam mouchy.

Dřevěná závora se zvedla. Dveře se otevřely a do světnice vešel vysoký přihrbený stařec. Oblečen byl v modrých cvilinkách a v levé ruce držel velké koště. Za ním vstoupil George, za ním Lennie.

„Starej vás čekal včera večír,“ promluvil stařec. „To jste měli vidět, jak se vztekal, když jste tu ještě nebyli, abyste hned ráno mohli na pole.“ Ukázal jim pravou paží, a z rukávu mu vyčouhlo oblé, hůlkovité zápěstí, ale žádná ruka. „Můžete si vzít tamhlety dvě postele.“ Pryčny, na které ukázal, byly u kamen.

George k nim přistoupil a shodil svůj ranec na jutový pytel slámy, který sloužil za slamník. Nahlédl do své poličky a vytáhl z ní malou žlutou plechovku. „Jářku. Copak je tohle za neřádstvo?“

„To nevím,“ odpověděl stařec.

„Stojí na tom, že to *Zaručeně vyhubí vši, švábi a jinou havěť*. To nám dáváte pěkný posteť! O takový podnájemníky nestojíme.“

Starý uklízeč si přendal košťě tak, že je teď držel mezi loktem a bokem, a natáhl ruku po plechovce. Pročítal pečlivě nálepku. „Abyste teda věděl,“ promluvil konečně, „před váma tu spal nějakej kovář – moc slušnej člověk a čistotnej, že se druhej takovej hned tak neuvidí. Ruce si vám myl i *po jídle!*“

„Jakpak tedy přišel k těm breberkám?“ George se začal pomalu rozčilovat. Lennie si položil svůj ranec na sousední pryčnu a sedl si. Hleděl s otevřenými ústy na George.

„Abyste věděl,“ začal znovu starý uklízeč, „tenhle kovář – Whitey se jmenoval – ten už byl takovej, že si to rozprašoval po posteli, i když tam nic takovýho nebylo – zkrátka pro jistotu. A abyste věděl, co ještě dělal. Když byly brambory, každej si oloupal, a kde byl jakej čemej puntík, každej si musel vydloubnout – potom teprv jed. A jak v žloutku vejce našel červený jádro, to taky musel vyškrábnout. Kvůli zdravě šel taky nakonec pryč. Takovej vám to byl člověk – čistotnej. V neděli se vám musel hodit do parády, i když ani nikam nešel, i kravatu si uvázal kolem krku, a zůstal tak sedět tady v baráku.“

„No zrovna dvakrát tomu nevěřím,“ poznamenal George skepticky. „Proč říkáte, že šel pryč?“

Stařec si vstrčil žlutou plechovku do kapsy a začal si přejíždět kotníky prstů po štětinatých licousech. „No ... zkrátka šel pryč ... jak už to tak bejvá. Prej kvůli zdravě – jestli ještě skrz něco jinýho, to neřikal. Jednou večer zkrátka přijde a prej ‚Dejte mi, co mám odděláno‘ – jako každej druhej.“

George nadzvedl svůj podhlavník a nahlédl pod něj. Nahnul se nad lůžko a začal si důkladně prohlížet pytel slamníku. Lennie hned vstal a dělal se svým lůžkem totéž. Nakonec se George zbavil, jak se zdálo, všech pochybností. Rozmotal ranec a začal pokládat své věci na poličku – holicí strojek a kostku mýdla, hřeben a lahvičku s pilulkami, kelímeček s mazáním a koženou manžetku. Pak si lůžko pěkně potáhl houněmi.

„Za chvíli tu asi bude starej,“ upozornil stařec. „Když jste tu ráno nebyli, ten vám byl dožranej! Vpadne sem, když ještě snídáme, a hned, kde prej jsou ty dva nový. A vypil si to koňák.“

George urovnal záhyb na lůžku a posadil se. „Vypil si to koňák?“

„A jak! Víte, on je ten koňák černej.“

„Černej, no pěkně děkuju!“

„Černej. Ale dobrej. Má zkrivenej kříž – jak ho pokopal kůň. Když má starej vztek, vždycky si to slízne on. Ale on si z toho nic nedělá. Moc vám čte. Má ve svý sedniče knížky.“

„A jakejpak on je, ten váš starej?“ otázal se George.

„No, docela slušnej. Vztekat se dovede, jen co je pravda, ale jináč je slušnej. Co byste řek, že vám udělal o Vánocích? Přinese sem demižon whisky, a pijte

prej, chlapci, až se hory budou zelenat. Vánoce jsou prej jen jednou do roka.“

„To už je co říct! Celej demižon?“

„Prosím celej! Bože, to jsme užili! Mládenci sem dovolili i tomu černýmu. Jeden maličkej kočí — nákej Smitty — si s ním začal. A držel se vám dobře! Ale mládenci mu nedovolili bojovat nohama, a tak to od toho černýho dostal. Kdyby směl kopat, říkal, že by toho černýho voddělal. Ale mládenci říkali, když má jako ten zkřivenej kříž, že do něj Smitty nesmí kopat.“ Odmlčel se a kochal se vzpomínkou. „Potom táhli mládenci do Soledadu, a tam vám to mohli vobrátit vzhůru nohama. Já tam s nima nebyl. Na to já už nejsem.“

Lennie právě dokončoval úpravu svého lůžka. Dřevěná závora se znovu zvedla a dveře se pohnuly. V otevřených dveřích stál malý podsaditý muž. Měl na sobě modré cvilinkové kalhoty, flanelovou košili, černou rozepnutou vestu a černý kabát. Palce měl zastrčeny za opasek, každý po jedné straně hranaté ocelové přezky. Na hlavě zamazaný hnědý širák a na nohou vysoké boty s vysokými podpatky a s ostruhami, na důkaz toho, že není žádný nádeník.

Starý uklízeč po něm jen sekl okem, a pak se začal šourat ke dveřím a kotníky prstů si přejížděl po licousech. „Tak ty mládenci teď zrovna přišli.“ Šoural se kolem šéfa ven ze dveří.

Krátkými rychlými kroky člověka s tlustýma nohama vešel správce do světnice. „Psal jsem agentuře Murray a Ready, že dnes ráno potřebuju dva muže. Máte kartičky?“ George sáhl do kapsy, vytáhl lístky a podal je správci. „Agentura za to nemůže. Na tom lístku je to černý na bílým, že jste měli nastoupit do práce dnes ráno.“

George se zahleděl na své nohy. „To nám vyved ten autobusák. Museli jsme šlapat ještě deset mil. Že prej už jsme tam, a ono to nebylo pravda. A dnes ráno nic nejelo, abysme se mohli svízt.“

Správce pohlédl na George úkosem. „Tak jsem musel poslat lidi svázet, a scházeli mi dva nakladači. Teď už nemá smysl vás tam posílat — až po obědě.“ Vytáhl z kapsy zápisník a otevřel ho tam, kde měl mezi listy zastrčenou tužku. George se významně zamračil na Lennieho a Lennie přikývl, což mělo znamenat, že rozumí. Správce si naslinil tužku. „Jak se jmenujete?“

„George Milton.“

„A vy?“

„Ten se jmenuje Lennie Small,“ řekl George.

Správce zaznamenal jména obou do zápisníku. „Dnes máme — dnes máme dvacátýho, v poledne dvacátýho.“ Zavřel zápisník. „Kdepak jste, mládenci, dělali?“

„Kolem Weede,“ odpověděl George.

„Vy taky?“ obrátil se správce na Lennieho.

„Ten taky,“ přisvědčil George.

Správce ukázal šprýmovným prstem na Lennieho. „Ten asi moc řečí nenadělá, že ne.“

„To ne, ale práce vám nadělá jako žádněj druhej. Silnej jako bejk.“

Lennie se pro sebe usmál. „Silnej jako bejk,“ opakoval. George se na něho zamračil, a tu se Lennie zastyděl, že zapomněl, a sklopil hlavu.

„Poslyšte, Smalle,“ oslovil ho náhle správce. Lennie zvedl hlavu. „Co dovedete dělat?“

Poděšený Lennie poprosil George pohledem o pomoc.

„Udělá vám všecko, co mu poručíte,“ odpověděl za něho George. „Dovede jezdit s mulama. Dovede tahat pytle obilí, jezdit s kultivátorem. Dovede vám všecko. Jen to s ním zkuste.“

Správce se obrátil na George. „Tak proč ho nenecháte, aby odpovídal sám? Na co tím hrajete?“

George se honem rozhalasil: „Ach tak! No, že by byl dvakrát chytřej, to neříkám. To on není. Ale můžu říct, dřič je to opravdu náramnej. A zvedne vám i takovej čtyrystalibrovej pytel.“

Správce zastrčil zápisník uvážlivě do kapsy. Zahákl palec za opasek a jedním okem, téměř zavřeným, pohlédl úkosem na George. „Poslyšte – co je tuhleto za kšefty?“

„A co?“

„Chtěl jsem říct, jestli ten chlap je vaše dojná kráva. Jestli co vydělá, to shrábnete vy.“

„Ale kde! A proč si myslíte, že ho vlastně pronajímám?“

„To jsem zkrátka ještě neviděl, aby se jeden takhle staral o druhýho. A tak bych rád věděl, co na něm máte.“

„On je to můj ... bratranec,“ vysvětloval George. „Slíbil jsem jeho mámě, že se o něj budu starat. Když byl ještě malej, sebral ho kůň kopytem po hlavě. Jinak mu nic neschází. Jenom že není zrovna chytřej. Ale co mu poručíte, to vám udělá.“

Správce se od George napůl odvrátil. „No, na tahání pytlů s ječmenem moc chytrosti nepotřebuje. Ale ne abyste mi chtěl, Miltono, něco nabulíkovat. Já si na vás budu dávat pozor. Pročpak jste odešli z tý práce tam ve Weedu?“

„Dodělali jsme to,“ odpověděl George pohotově.

„Co to bylo za práci?“

„My ... kopali jsme tam žumpu.“

„No dobrá. Ale to si nechte zajít všet mi na nos ňáký bulky, protože s tím byste si na mě nepřišel. Takovejch chytráků já už viděl! Po obědě půjdete s vozy. Svážejí od mlátičky ječmen. Vy půjdete se spřežením, co řídí Slim.“

„Slim?“

„Ano. Takovej velkej silnej kočí. Však ho uvidíte u oběda.“ Náhle se otočil a namířil ke dveřím, ale než vyšel z místnosti, ještě se otočil a zůstal hezkou chvílí stát zahleděn na ty dva muže.

Když už dozněly jeho kroky, obrátil se George k Lenniemu. „Tos pěkně ani necek! Tos pěkně nechal tu svoji chlebárnu hezky zavřenou a nechal mluvit

jen mě! Kolik scházelo, a byli bysme kvůli tobě přišli o práci!"

Lennie upřel zoufale oči na své ruce. „Já, Georgi, zapomněl.“

„To se ví, zapomněl! Ty vždycky zapomeš, a já abych to potom spravoval!“ Sedl si sklesle na pryčnu. „Teď nás bude hlídat. Musíme si dát pozor, abysme se do něčeho nedostali. Po tom, cos proved, budeš teď teprv držet tu svoji chleběárnu zavřenou.“

Nasupeně se odmlčel.

„Georgi.“

„Copak zas chceš?“

„Vid', že mě žádněj kůň nesebral kopytem po hlavě, vid', že ne, Georgi.“

„Moc velká škoda, že to není pravda,“ odsekl vztekle George. „Člověk by skrz tebe neměl pořád samý oplítačky.“

„Ty jsi, Georgi, říkal, že prej jsem tvůj bratranec.“

„No, to jsem si zalhal. Zaplaťpámbu, že to není pravda. Bejt tvým příbuzným, to bych se musel zastřelit.“ Najednou se odmlčel, přistoupil k otevřenému vchodu do baráku a vykoul ven. „Co tu máte, sakra, co poslouchat?“

Stařec vešel loudavě do světnice. V ruce držel koště. A v patách za ním se ploužil ovčácký pes s šedým čumákem a s bledýma, slepýma starýma očima. Pes se odbelhal ke stěně světnice a lehl si; začal si tiše pofňukovat a olizovat si prošedivělý, moly rozežraný kožich. Uklízeč ho pozoroval, dokud se neuložil. „Já neposlouchal. Jen jsem se tak na chvilku zastavil v chládku, abych podrbl psa. Byl jsem teď zamíst umejvárnou.“

„Byl jste zkrátka na čmucharý,“ vyjel si na něho George. „A čmucharý já nemám rád.“

Stařec přejel nejistě zrakem z George na Lennieho a zase zpět. „Vždyť já zrovna přišel. Já nic neslyšel, co jste si, mládenci, povídali. Mě to vůbec nezajímá, co si můžete povídat. Na ranči se neposlouchá, co kdo říká, a netahají se z nikoho rozumy.“

„To bych taky nikomu neradil,“ přijal to George trošičku obměkčen, „jestli chce někde dýl vydržet.“ Ale uklízečova obhajoba ho uklidnila. „Pojďte se přece na chvilku posadit. Sakra, tohle je ale starej pes!“

„To bych řek. Já ho dostal jako štěně. To vám bejval, panečku, ovčák, dokud byl mladší!“ Opřel koště o stěnu a začal se klouby prstů drbat po tváři porostlé strniskem. „Co říkáte starýmu?“

„No, snad by docela ušel. Zdál se slušnej.“

„Hodnej člověk,“ přitakal uklízeč. „To se ví, musí se mu rozumět.“

Vtom vešel do baráku nějaký mladík; hubený mladík se snědým obličejem a hustou nakadeřenou kšticí. Na levé ruce měl rukavici, jaké se nosí do práce, a podobně jako správce byl ve vysokých botách s vysokými podpatky. „Neviděli jste tátu?“ otázal se.

„Byl tady, Curley, před malou chvíličkou,“ odpověděl uklízeč. „Šel asi do kuchyně.“

„Však já ho někde chytnu,“ Curley přejel očima nové dělníky a odmlčel se. Hodil nevlídně okem po Georgeovi a pak po Lenniem. Paže se mu v loktech pomaloučku ohnuly a ruce se mu sevřely v pěst. Strnul a nepatrně se přikrčil. Z očí mu hledělo odhadování a zároveň bojovnost. Lennie byl z toho pohledu celý nesvůj a nervózně pošoupl nohama. Curley přistoupil ostražitě až k němu. „Jste vy ty nový, co na vás táta čekal?“

„Zrovna jsme přišli,“ odpověděl George.

„Jen ať mluví ten velkej!“

Lennie vypadal jako přišlápnutý červ.

„Co když on třeba mluvit nechce?“ ozval se znovu George.

Curleyovo tělo se svihem otočilo. „To by bylo, když na něj člověk promluví, aby nechtěl odpovídat. A co vy se do toho, sakra, máte co plíst!“

„My chodíme po práci spolu,“ vysvětloval klidně George.

„No, když je to takový...“

V Georgeovi bylo všechno napjato; ani se nepohnul. „Už je to zkrátka takový.“

Lennie hleděl bezradně na George, čekal, že mu poradí. „Tak vy ho tedy, toho velkého, mluvit nenecháte. Je to tak?“

„Až vám bude chtít něco říct, však on vám to řekne.“ Pokynul lehounce Lenniemu.

„My zrovna přišli,“ ozval se tiše Lennie.

Curley se na něho podíval pevným pohledem. „Tak vidíte, příště, když na vás člověk promluví, tak mu odpovězte.“ Otočil se ke dveřím a vyšel ze světnice; lokty měl stále ještě maličko poohnuty do stran.

George ho sledoval, jak odchází, a pak se obrátil k uklízeči. „Co to do něj, prosím vás, vjelo? Udělal mu snad Lennie něco?“

Stařec se podíval z opatrnosti ke dveřím, aby se přesvědčil, zda nikdo neposlouchá. „To je synek starýho,“ vysvětloval pak tiše. „On je Curley takhle dost mrštnej. Boxoval moc i v ringu. Je to lehká váha a je mrštnej.“

„Mrštnej si bejt může, to mu nikdo nebere, ale proto ještě nemusí rejpat do Lennieho. Nic mu přece neudělal. Co proti němu má?“

Uklízeč se zamyslel... „Víte ... já vám to povím. Curley je zkrátka takovej, jako už takový malý piva bejvaj. Velkého chlapa vám nemůže vystát. To už je jeho, začínat si s velkejma chlapama. Ono ho to asi žere, že není tak velkej. Však vy je taky musíte znát, takový rejpalý mrňavý, co by se pořád jen rvali.“

„Jakpak by ne,“ přisvědčil George. „Takovejch rvavejch cvočků já už viděl! Ale s Lenniemi by se moh ten váš Curley zatraceně splíst. Mrštnej, to on Lennie sice není, ale jestli do něj bude ten váš boxerskej poseroutka vandrovat, tak si to vodnese.“

„On je Curley opravdu mrštnej,“ poznamenal uklízeč nevěřičně. „Ale mně se to nikdy nezdálo správný. Tak on vám třeba skočí na velkého chlapa a vyřídí ho. Každý pak říká, jaký je ten Curley ohromnej boxer. Ale co když on na něj skočí a ten chlap zmlátí jeho? Potom máte jeden hlas, že by si ten velkej chlap

měl vybrat někoho stejně velkého, a všichni si pak toho velkého chlapa ještě podají. Tohle se mi nikdy nezdálo správný. Ono to pak vypadá, že si na Curleyho nesmí nikdo troufnout.“

George se díval na dveře. „Ale s Lenniem ať si to radši nechá zajít,“ varoval zlověstným hlasem. „Lennie sice není žádný boxer, ale je silnej a vod rány a pak nekouká na žádný pravidla.“ Popošel k čtvercovému stolu a posadil se na jednu z beden, které tam stály. Sebral ze stolu několik karet a začal je míchat.

Stařec si sedl na jinou bednu. „Curleymu nic neříkejte, co jsem vám povídal. To bych jich od něho schytl! On myslí, že si může dovolit všecko. Protože jeho táta je šéf, on vám vůbec ani neví, co je to dostat vejprask.“

George začal snímat kartu po kartě, každou obrátil, podíval se na ni a odhodil na hromádku. „Tenhle Curley bude asi nákej pěckej neřád. Takový spratky já nemám rád.“

„V poslední době jako by to s ním bylo ještě horší,“ pokračoval uklízeč. „Před nákejma čtrnácti dnima se vám voženil. Jeho žena bydlí v tom domě, co bydlí starej. Od tý doby, co se voženil, jako by byl ještě dovolenější, než bejval dřív.“

„To se tak chce možná vytahovat před ženou,“ zavrčel George.

Žvanivý uklízeč se rozpovídal pořád víc. „Tý rukavice na jeho levý ruce jste si všim?“

„Jakpak by nevším?“

„V tý rukavici je samá vazelína.“

„Vazelína? K čemupak, prosím vás?“

„Já vám to teda povím – aby prej měl pro ženu hebkou ruku.“

George byl zabrán do karet. „Že mu není hanba, pouštět o sobě mezi lidi takový řeči!“

To dodalo starci odvahy, že z něho vytáhl vyjádření pro Curleyho pramálo lichotivé. Cítil se už mimo nebezpečí a mluvil s větší troufalostí. „Jen počkejte, až uvidíte Curleyho ženu.“

George znovu sejmul a pomalu a uvážlivě začal vykládat pasiáns. „Hezká?“ otázal se, aby něco řekl.

„Což o to! Hezká ... ale...“

George přemýšlel nad kartami. „Jakýpak *ale*?“

„Bere na mužský.“

„Tak? Čtrnáct dní po svatbě, a už bere na jiný. Tak *tohle* bude asi ono, proč má Curley v nohavicích ty brabence.“

„Já ji viděl, jak házela očkem po Slimovi. Slim je ten koč, co jezdí s tím největším spežením. Moc dobrej kluk! Slim, ten nepotřebuje chodit při svážení obilí ve vysokejch botách s vysokejma kramflekama. Já to viděl, jak po něm házela očkem! Curley si toho vůbec nevším. A já viděl, jak házela očkem i po Carlsonovi.“

George dělal, jako kdyby ho to nezajímalo. „Tak to bysme se jako mohli

dočkat nějaký mely.“

Uklízeč se zvedl z bedny: „Víte, co já si myslím?“ George neodpověděl. „Já si myslím, že on si Curley zkrátka vzal... no, kurvu.“

„Však není první,“ opáčil George. „Takovejch už bylo!“

Stařec namířil ke dveřím; jeho letitý pes zvedl hlavu a rozhlédl se kolem, a pak se namáhavě zvedl a šel za starcem. „Musím mládencům vynést umejvadla. Jakpak to dlouho může trvat, a budou zpátky. Vy, mládenci, budete nosit ječmen?“

„To se ví.“

„A neřeknete Curleymu, co jsem vám povídal?“

„To tak!“

„Tak si ji, pane, očihněte. A uvidíte, jestli to není kurva.“ A vyšel ze dveří do slunečního jasu.

George začal pozorně pokládat karty a obracet hromádky o třech kartách. Na hromádku es narovnal čtyři kříže. Slunečný čtyřúhelník byl teď na podlaze a mouchy jím prokmitávaly jako jiskry. Zvenčí se ozvalo řachtění postrojů a vrzání náprav pod těžkým nákladem.

Z dálky sem dolehlo jasné volání: „Kožák — hó—o, kó—o—ňák!“ A pak: „Kde je, sakra, ten zatracenej černej?“

George se zahleděl na svou vyloženou pasiáns; potom karty sešoupl na jednu hromádku a otočil se na Lennieho. Lennie ležel na pryčně a pozoroval ho.

„Poslyš, Lennie, tady to na dlouho nevypadá. Mám z toho strach. Ty se s tímhle klukem Curleyem jistě chytneš. Já už mám s takovejma zkušenost. Už si tě očmuchaával. Myslí si, že ti nahnal, a při první příležitosti po tobě skočí.“

Lennieho oči byly vyděšeny. „Já nechci s nikým nic mít,“ spustil naříkavě. „Ty ho nesmíš, Georgi, nechat, aby po mně skočil.“

George vstal, přešel k Lennieho pryčně a posadil se na ni. „Takový spratkové jsou mi protivný. Však já už jich taky pár viděl. Jak to říkal ten děda, ten Curley jde vždycky najisto. Vždycky to musí vyhrát.“ Na chvíli se zamyslel. „Jestli se s tebou, Lennie, chytne, pak odtud poletíme. S tím nebudou žádný špásy! Je to přece kluk starýho. Poslyš, Lennie. Budeš koukat, aby ses mu nikdy nepřiplet do cesty — vid', že budeš? Ať tě nikdy nenapadne něco mu říct! Jestli sem přijde, hned se sebereš na druhý konec sednice. Budeš to tak dělat, Lennie?“

„Já se nechci do ničeho dostat,“ naříkal Lennie. „Já mu přece nic neudělal.“

„Víš, jestli on si Curley zamane udělat si reklamu jako boxer, bude ti to všecko houby platný. Ale zkrátka s ním nic neměj. Budeš si to pamatovat?“

„To víš, že budu, Georgi. Já nikdy ani neceknu.“

Bližící se velká spřežení svázející obilí se už ozývala hlasitěji — dusání velkých kopyt na tvrdou zem; vrzání brzd a chrastění postražků. Od jednoho potahu k druhému hulákali lidé. George seděl zamýšlen na pryčně vedle Lennieho a mračil se. Lennie se nesměle otázel: „Ty se, Georgi, zlobíš?“

„Na tebe ne. Na toho neřáda Curleyho. Počítal jsem, že si dohromady něco zašetříme – třebaš i takovejch sto dolarů.“ Jeho hlas teď zazněl rozhodně.
„Od toho Curleyho se drž, Lennie, radši dál.“

„Ale to víš, Georgi. A nikdy ani neceknu.“

„Nenech se od něj do něčeho zatáhnout – ale – jestli tě ten neřád praští – jen mu to ukaž.“

„Co mu mám, Georgi, ukázat?“

„I nic, i nic. Však já ti už řeknu. Mně jsou takový spratci protivný. Poslouchej, Lennie, kdyby ses dostal do nějakýho maléru, pamatuješ se, co jsem ti říkal?“

Lennie se zvedl na loket. Obličej se mu zkroutil úporným přemýšlením. Potom mu oči smutně přejely k Georgeovu obličejí. „Jestli se dostanu do nějakýho maléru, ty mi nedovolíš opatrovat králíky.“

„Tohle já nemyslel. Pamatuješ se, kde jsme spali na dnešek? To místo u řeky?“

„To víš, že pamatuju. Poběžím se tam schovat do vrbiček.“

„A zůstaneš tam zalezlej, dokud pro tebe nepřijdu. Tak, aby tě nikdo neviděl. Zalezíš zkrátka do těch vrbiček u řeky. Řekni to ještě jednou.“

„Zalezu do těch vrbiček u řeky, tam do těch vrbiček u řeky.“

„Jestli se dostaneš do nějakýho maléru.“

„Jestli se dostanu do nějakýho maléru.“

Venku zajechla brzda. Někdo volal: „Koňák! – Hó—o! Kó—oňá—ak!“

„Přeříkej si to ještě, Lennie, abys to nezapomněl.“

Oba muži zvedli oči, neboť čtyřúhelník slunečního světla něco porušilo. Stála tam nějaká dívka a hleděla do světnice. Měla plné, namalované rty a oči, daleko od sebe, silně podmalované. Nehty na ruku měla rudé. Vlasy jí visely v malých natočených chumáčcích, které připomínaly buřtíky. Byla v kretonových domácích šatech a v červených trepkách, které měly na nártch kokardičky z rudých pštrosích per. „Sháním Curleyho,“ promluvila na ně. Její hlas zněl jaksi nosově a křehce.

George se podíval někam stranou a pak zase na děvče. „Byl tady před chvílkou, ale odešel.“

„Ale!“ Založila ruce za záda a opřela se o veřeje, takže její trup byl vykloněn do dveří. „Tak vy jste ty nový, co akorát přišli, že?“

„Ano.“

Lennieho oči jí sjížděly po těle, a třebaže se nezdálo, že by hleděla na něho, trošičku se vypjala. Zadívala se na své nehty. „On tu Curley někdy bejvá,“ řekla na vysvětlenou.

„No, ale teď tu není,“ odsekl George.

„Když teda není, to abych se koukala jinde,“ zažertovala. Lennie na ni hleděl jako očarován. „Jestli ho uvidím,“ znovu se ozval George, „já mu vyřídím, že jste ho hledala.“

Rozpustile se usmála a šklubla tělem. „Na tom přece není nic zlého, když

člověk někoho hledá.“ Za ní se ozvaly kroky, někdo šel kolem. Otočila hlavu. „Hele, Slim!“

Dveřmi se rozhlaholilo Slimovo: „Hele, fešanda!“

„Slime, já sháním Curleyho.“

„Ono to s tím sháněním nebude tak zlý. Teď jsem ho viděl zacházet k vám do domu.“

Najednou se polekala. „Na shledanou mládenci,“ zavolala do baráku a pospíchala pryč.

George se obrátil na Lennieho. „No těbůh, to je ale rajda! Ten Curley si ale *uměl* vybrat ženu!“

„Vždyť je hezká,“ zastával se jí Lennie.

„Jakpak by ne, a taky se s tím nijak netají! To si s ní Curley užije! Za dvacet dolarů mu zdrhne.“

Lennie stále ještě civěl do dveří, kde před chvílí stála. „Ta ale byla hezká!“ obdivně se usmál. George po něm střelil pohledem, a pak ho popadl za ucho a zatřepal jím.

„Poslyš, ty jedno řululum,“ spustil vztekle, „na tu čubku se mi ani nekoukneš! Může si ti říkat a dělat co chce, to mi je jedno. Co já už viděl všelijakejch flunder, ale s takovou mrchou, zrovna stvořenou k tomu, přivést člověka do kriminálu, jsem se ještě nesetkal. Tu hezky necháš bejt!“

Lennie se pokoušel vyprostit si ucho. „Vždyť já, Georgi, vůbec nic neudělal.“

„Neudělal, to se ví. Ale když tam tak stála a ukazovala, jaký má nohy, ani tě nenapadlo koukat se někam jinam.“

„Ale já, Georgi, nic zlého nemyslel! Vážně ne.“

„Vždycky zkrátka dál od ní, protože to je učiněná past! Ať se kvůli ní dá Curley zavřít sám, když už na ten špek nalít. Rukavice s vazelínou!“ vzpomněl si s ošklivostí. „A nic bych za to nedal, že žere syrový vajíčka a že si objednává všelijaký tyhle zázračný medicíny.“

Lennie najednou vykřikl: „Mně se tady nelíbí, Georgi, nelíbí! Tady je to špatný. Já chci pryč.“

„Musíme tady už zůstat, dokud si něco nenaspoříme. Co se dá, Lennie, dělat? Jak to jen půjde, zas vypadnem. Mně se to tady líbí zrovna tak málo jako tobě.“ Vrátil se ke stolu a vyložil si karty na novou pasiáns. „Jakpak by taky! Mít pár šestáků, šinu se dál. Jestli se zmůžem na řákej dolar, vypadnem a namíříme si to na American River a budem tam rejžovat zlato. Tam si můžem přijít i na dva dolary za den, a co kdybysme třeba narazili na nějakou bohatou jámu.“

Lennie se k němu roztouženě předklonil. „Pojďme, Georgi, pryč. Pojďme odtud pryč. Tady je to ošklivý.“

„Musíme tady zůstat,“ odsekl George. „A teď už nemel! Už sem přijdou mládenci!“

Z umývárny vedle bylo slyšet vylévání vody a řachtání umývadla. George

se zahloubal nad kartami. „Měli bysme se snad taky umejt,“ nadhodil Lenniemu. „Ale vždyť jsme nic nedělali, abysme se umazali.“

Ve dveřích stál jakýsi habán. V podpaží držel zmačkaný širák a sčesával si dozadu dlouhé černé vlhké vlasy. Na sobě měl, podobně jako ostatní, modré cvilinkové kalhoty a krátkou cajkovou kazajku. Když se dočesal, vykročil do světnice a kráčel tak majestátně, jak to dovede jen člověk královské krve nebo mistr svého řemesla. Byl to kočí od velkých spřežení, kníže ranče, který dovedl řídit spřežení deseti, šestnácti, ba i dvaceti mul jednou jedinou opratí vedoucí až k čelné řadě spřežení. Švihnutím biče zabil mouchu na zadku muly v poslední řadě spřežení, a muly se přitom ani nedotkl. V jeho vystupování byla taková vážnost a takový klid, že když promluvil, všichni vždycky umkli. Jeho autorita byla tak veliká, že jeho slovo platilo, ať šlo o cokoli, o politiku, stejně jako o lásku. Takový byl Slim, kočí pro velká spřežení. Jeho ostře řezaný obličej neřikal o jeho stáří nic. Mohlo mu být stejně pětatřicet jako padesát. Jeho ucho slyšelo víc, než co mu kdo říkal, a v jeho pomalé řeči zněly svrchní tóny nikoli přemýšlivosti, nýbrž chápavosti jdoucí nad to, co se dá přemýšlet. Jeho ruce, velké a hubené, byly, když něco dělaly, citlivé jako ruce chrámové tanečnice.

Narovnal si zmačkaný klobouk, promáčkl v něm uprostřed žlábek a nasadil si ho. Podíval se přívětivě na ty dva muže v baráku. „Venku to slunce člověku div nevypálí oči,“ promluvil mírně. „Ani se nemůžu rozkoukat. Vy jste ty nový?“

„Zrovna jsme přišli,“ odpověděl George.

„To budete nakládat ječmen?“

„Šéf aspoň říkal.“

Slim se posadil na bednu u stolu naproti Georgeovi. Začal si prohlížet vyloženou pasiáns, kterou on viděl vzhůru nohama. „Doufám, že přijдете k mému potahu.“ Jeho hlas zněl vlídně. „Mám tam u svého potahu takový nemešla, nerozeznají vám ani ječmen od bodláku. Vy jste, mládenci, ječmen už někdy nakládali?“

„Jakpak by ne,“ opáčil George. „Já sám se sice moc kasat nemůžu, ale tuhleten habán vám ho natahá sám přinejmenším za dva.“

Lennie, který při tom rozhovoru sledoval očima pokaždé toho, kdo mluvil, se při té pokloně libě usmál. Slim za tu poklonu George pohledem pochválil. Naklonil se nad stůl a chňapl za růžek pohozenou kartu. „Vy chodíte, mládenci, po práci spolu?“ Řekl to přívětivě. Svádělo to k sdílnosti, i když se jí to nedožadovalo.

„Spolu,“ přisvědčil George. „Dáváme pozor jeden na druhýho.“ Ukázal palcem na Lennieho. „On je tak trochu padlej na hlavu. Ale dělat zase dovede. Moc dobrej chlap, ale trochu padlej na hlavu. My se známe už dlouhý léta.“

Slimův pohled prošel Georgem a ještě za něho. „Takovejch, co to tak táhnou spolu, není moc,“ zamyslel se Slim. „Proč to je, nevím. Snad už mají všhecky na tom našem pitomým světě jeden z druhýho strach.“

„S někým, koho člověk zná, to se to přece vandruje docela jinak,“

poznamenal George.

Do baráku vešel mohutný břicháč. Z hlavy mu ještě kapala voda, jak se drhl a šplouchal. „Hele, Slim!“ Zarazil se a upřel oči na George a Lennieho.

„Tyhle mládenci teď zrovna přišli,“ hlásil Slim, jako by je chtěl představit.

„Těší mě. Já se jmenuju Carlson,“ představil se tlustoch. „Já jsem George Milton. A tuhleto je Lennie Small.“

„Těší mě,“ opakoval Carlson. „Lennie Small píše gól.“ Uculil se svému vtipu. „Chtěl jsem se tě, Slime, zeptat. Jak to vypadá s tou tvou fenou? Ani jsem ji dnes neviděl pod tvým vozem.“

„Večer vrhla štěňata. Devět štěňat. Čtyry jsem hned utopil. To by na ni bejvalo moc.“

„Tak jich je teď pět, že?“

„Pravda, pět. Ty největší jsem jí nechal.“

„Jakápak to asi bude ráce?“

„To já nevím. Asi nějaký ovčáci. Když se běhala, jiný psi se tu snad ani neochomejali.“

„Tak tedy pět štěňat,“ pokračoval Carlson. „Necháš si je všechny?“

„Ještě nevím. Zatím si je musím nechat, aby Lule cucaly mlíko.“

Carlson se zamyslel. „Podívej se, Slime. Tak jsem o tom uvažoval. Ten pes Candyho je už bůhvíjak starej, už sotva chodí. A jakej z něho jde puch! Když nám sem vleze do baráku, cejtím ho pokaždý ještě dva tři dny. Co kdybys Candyho přemluvil, aby toho svýho starýho psa zastřelil, že mu dáš jedno z těch štěňat, a on by si ho moh vychovat. Já toho psa cejtím na sto honů! Žádný zuby, skoro slepej, žrát nemůže. Candy ho krmí mlíkem. Něco jinýho by nerozžvejkal.“

George přitom hleděl pozorně na Slima. Najednou se venku rozezněl triangl; zprvu bil pomalu, pak stále rychleji a rychleji, až se jeho úderý ztratily v jediném hlaholu. Tak náhle, jako se rozezněl, potom umlkl.

„Tak už je to tady,“ ozval se Carlson. Venku to zahalasilu kolem baráku přešel hlouček mužů.

Slim pomalu a důstojně vstal. „Abyste, mládenci, radši už taky šli, dokud je ještě něco na stole. Za pár minut bude všechno už pryč.“

Carlson ustoupil, aby dal přednost Slimovi, a oba pak vyšli ze dveří.

Lennie pozoroval George; byl vzrušen. George shrábl nepořádně karty na hromádku.

„Georgi!“

„I to víš, Lennie. Já slyšel. Já mu řeknu.“

„Takový hnědý a bílý,“ zvolal Lennie vzrušeně.

„Pojď už. Musíme k obědu. Jestli má nějaký hnědý a bílý, to já nevím.“

Lennie se nehýbal od prýčny. „Řekni mu, Georgi, hned; aby už žádný neutratil.“

„Ale to víš! Tak jdem, zvedej se.“

Lennie se skutálel z pryčny a postavil se a oba namířili ke dveřím. Jen k nim došli, do světnice vrazil Curley.

„Neviděli jste tu někde ňáký děvče?“ vyptával se nakvašeně.

„Může to bejt tak půl hodiny,“ odpověděl George lhostejně.

„Kterej čert ji sem nosil?“

George mlčel a pozoroval nakvašeného mrňavce. Potom utrousil urážlivě: „Říkala — že shání vás.“

Curley jako by si všiml George poprvé. Šlehl pohledem přes něho, zaznamenal si jeho výšku, změřil si dosah jeho rukou; zadíval se na jeho pěkná bedra, až pak se otázal: „A kam šla?“

„To já nevím. Já se ani nedíval, když odcházela.“

Curley se na něho zamračil, otočil se a pospíchal ze dveří.

„Víš, Lennie,“ promluvil George, „já mám strach, že se s tím spratkem chytну ještě sám. Ta jeho drzost se mi protiví. Pojď už, ksakru. Vždyť nám to všechno snědí.“

Vyšli ze dveří. Sluneční světlo kreslilo pod oknem tenkou čáru. Z dálky bylo slyšet řachtění talířů.

Do otevřených dveří se za chvíli přibelhal ten letitý pes. Netečně se rozhlížel krotkým, poloslepým očima, začal čmuchtat a pak si lehl a hlavu si položil mezi pracky. Do dveří nakoukl znovu Curley; zůstal v nich stát a díval se do světnice. Pes zvedl hlavu, ale když Curley potrhle vyrazil ze dveří, prošedivělá hlava psa klesla zase na podlahu.

3

Okny baráku prorážel sice večerní jas, ale v baráku bylo šero. Otevřenými dveřmi tam doléhaly dopady podkovy na zem a tu a tam její zazvonění o železnou hůlku a občas se rozhlaholily hlasy, pochvalně nebo výsměšně.

Do soumravného baráku spolu vešli Slim a George. Slim sáhl na karbanický stůl a rozsvítil žárovku s plechovým stínítkem. Stůl se ihned jasně ozářil a kužel stínítka vrhal jas světla přímo dolů, takže kouty baráku zůstávaly i dále v šeru. Slim se posadil na bednu a George zaujal místo proti němu.

„I to přece nic nebylo,“ povídal Slim, „stejně bych je musel skoro všecky utopit. Jakýpak tedy děkování.“

„Pro tebe to snad nic není,“ namítl George, „ale pro něj to je jako já nevím co. Bože, to s ním teď bude! Nevím nevím, jestli ho teď udržíme na noc

v baráku. Bude chtít líhat u nich v maštali. A budem ho muset hlídat, aby nezalez až do tý bedny, co v ní mají pelech.“

„Ale to přece nic nebylo,“ opakoval Slim. „Ale měl jsi, člověče, pravdu. Ať si je třeba padlej na hlavu, ale takovýho tahouna jsem ti neviděl! Toho chlapa, co s ním spolu tahal ječmen, málem strhal. Kdopak by mu moh stačit! Takovýho silnýho mužskýho jsem ti na mou duši neviděl!“

„Lenniemu stačí říct: ‚Budeš dělat tohle a tohle,‘“ řekl na to George hrdě, „a on to taky bude dělat, jen když k tomu není potřeba žádnýho špekulování. Sám nepřijde na nic, ale poslouchat dovede.“

Zvenčí se ozvalo zaznění podkovy o železnou hůlku a několik pochvalných výkřiků.

Slim odsunul svou bednu trošičku od stolu, aby mu lampa nesvítla do obličeje. „To je mi zvláštní, jak jste se vy dva mohli spřáhnout.“

Těmito klidně pronesenými slovy Slim vybízel George k sdílnosti.

„Co je na tom zvláštního?“ otázal se George, jako by se hájil.

„Vím já? Kolikpak máš takovejch, co vandrujou ve dvouch? Já takovej pár snad ještě neviděl. Víš přece, jak to chodí. Chlap přijde, dostane na měsíc pryčnu a práci, a spánembohem, a jde si zase sám jinam. Druhý lidi jako by pro něj vůbec nebyli. Tak to potom připadá drobet divný, když to takovej magor, jako je on, a takovej číman, jako ty, táhnou spolu.“

„Magor on není,“ odporoval George. „Hloupej je sice, až bučí, ale blázen to není. Však já tý chytrosti taky moc nesežral, jinak bych se za těch padesát ke zdravě nevlíkal s ječmenem. Kdybych byl chytřej, kdybych byl jen trošičku číman, mám už moje vlastní a svážím si moji vlastní ourodu, a ne abych všecko odřel, a z toho, co se urodí, nedostal ani zrníčko.“ George se odmlčel. Byl by se rád rozhovořil. Slim ho ani nepovzbuzoval, ani nezrážel. Jen seděl zakloněn, mlčky a vnímavě.

„Že to tak táhnem spolu, na tom není nic tak divnýho,“ promluvil po chvíli zase George. „My dva se narodili v Auburnu. Já se znal s jeho tetou Klárou. Ta si ho k sobě vzala, když byl ještě maličkej, a vychovala ho. A když ta jeho teta umřela, začal zkrátka Lennie se mnou chodit po práci. A brzo jsme si jeden na druhýho zvykli.“

„Hm,“ udělal Slim.

George přešel pohledem na Slima a spatřil na sebe upřeny až božsky klidné oči. „Zvláštní věc,“ pokračoval. „Tenkrát jsem ti z něj měl ohromnou legraci. Co jsem si ti z něj nautahoval, protože to bylo takový trdlo, že si to nechal líbit! Jenže on byl takový boží dřevo, že na to vůbec ani nepřišel, že si z něj dělám blázně. Tak jsem si z něj tedy dělal legraci. Připadal jsem si vedle něj jako bůhvíjak chytřej. Byl by udělal všecko, co jsem mu řek. Kdybych mu byl řek, aby skočil ze skály, tak to udělal. Za řákej čas to už pro mě ani taková ohromná legrace nebyla. Kdyby se byl na mě aspoň dožral, ale kdepak! Moh jsem z něj kolikrát duši vytřískat, a on na mě ani nešáh prstem, a jen mě zmačknout těma

svejma rukama, měl jsem zpřerážený všechny kosti.“ Georgeův hlas nabýval tónu zpovědi. „A jestlipak víš, co mě tomu odnaučilo? Tak ti jednou stojím s houfem mládenců nad řekou Sacramento. Byl jsem nákej bujnejš, a tak se obrátím na Lennieho a povídám: ‚Skoč tam! ‘A on ti skočí. Plavat vůbec nedoved. Než jsme ho dostali ven, moh se málem utopit. A jak ti byl ještě na mě milejš, že jsem ho vytáh! Na to ti dočista zapomněl, že jsem mu řek, aby tam skočil. No, a víckrát jsem už nic takovýho neudělal.“

„Hodnejš člověkj,“ ozval se Slim. „Aby byl člověkj hodnejš, na to nepotřebuje bůhvíjakou hlavu. Tak se mi někdy zdá, jako by ty dvě věci ani nešly dohromady. Vem si takovýho opravdickýho čímana, jen málokdy ti to bude hodnejš člověkj.“

George srovnával rozházené karty do hranolu a začal je rozkládat na pasiáns. Venku tloukly podkovy do země. Čtverce oken byly stále ještě jasné od světla večera před okny.

„Já nikoho nemám,“ pokračovat George. „Kolik já už takovejch viděl, co tak chodějš po těch rančích sami! To není žádněj život. Takový ze života nic nemají. Nakonec jsou z nich zlí chlapi. Jen a jen se rvát.“

„Ba, zlý,“ přitakal Slim. „Tak zlý, že už ani na žádnýho nepromluvějš.“

„To se ví, většinou je Lennie jenom pro zlost. Ale tak si na to zvykneš, chodit ještě s někým, že se pak od něj nemůžeš trhnout.“

„Zlej on není,“ prohlásil Slim. „To je vidět, zlej Lennie není.“

„To se ví, zlej on není. Jenomže si každou chvíli něco nadrobí, protože je to takový boží dřevo. Jako tenkrát v tom Weedu...“ Zarazil se, a také ani nedoobrátil kartu. Dostal polekaný výraz a pokoukl na Slima. „Ale nepovídál bys to dál?“

„Co to tam vyved ve Weedu?“ otázal se Slim klidně.

„Nebudeš to povídat... ? To se ví, že nebudeš.“

„Co tam vyved, ve Weedu?“ otázal se Slim znovu.

„Ale uvidí ti tam holku v červenejš šatech. No, a jaký už je boží hovádko, jak uvidí něco, co se mu líbí, musí si to ošmatat. Musí to cejtít v rukouch. Tak ti natáhne pracku, aby si na ty červený šaty mák, a holka ti zaječí, a Lennie se celej vyjuká a drží ti ji dál, protože v takový chvíli ho nikdy nic jinýho nenapadne. No, a holka vřeští a vřeští. Já byl kousek dál, a jak uslyším to vřeštění, honem tam utíkám, a to už byl Lennie tak vyděšenejš, že na to vůbec nepřišel, že by tu holku moh pustit. Pustil ji, až když jsem ho plaňkou z plotu praštil přes hlavu. Jak byl vyděšenejš, nemoh se těch šatů pustit. A víš, jakou má ohromnou sílu.“

Slimovy oči hleděly pevně a ani nemžikly. Pomaloučku spustil Slim hlavu. „Co z toho bylo?“

George si pečlivě srovnal řadu na pasiáns. „Holka o všecko pryč k šerifovi, a že prej ji znásilnil. Weedský chlapi se seberou, a že Lennieho musejš zlynčovat. A tak jsme až do noci seděli pod vodou v zavodňovací strouze. Jen hlavy nám koukaly z vody, a ty nám schovala tráva, co s ní je porostlej okraj tý strouhy. A v noci jsme se potichu zdejchli.“

Slim seděl chvíli beze slova. Potom se otázal: „Tý holce tedy nic neudělal, že ne?“

„Starou belu jí udělal! Jen ji vyděsil. Já bych byl taky vyděšenej, kdyby mě tak popad. Ale neudělal jí vůbec nic. Chtěl si jen máknout na ty červený šaty, jako teď by se zas pořád mazil s těma štěňatama.“

„Zlej není,“ přizvukoval mu Slim. „Zlýho chlapa poznám.“

„Kdepak zlej, a udělá ti všechno, co...“

Dveřmi vstoupil do světnice Lennie. Přes ramena měl jako plášť přehozenou modrou cajkovou kazajku a šel přihrbeně.

„Povídám, Lennie!“ přivítal ho George. „Tak co říkáš tomu štěněti?“

Lennie jako bez dechu: „Je hnědý a bílý, zrovna takový, jaký jsem chtěl.“ Namířil přímo ke své pryčně a lehl si; obličej obrátil ke stěně a skrčil kolena.

George odložil velmi opatrně karty. „Lennie!“ zavolal přísně.

Lennie otočil krk a podíval se přes rameno. „Co je? Co bys chtěl, Georgi?“

„Říkal jsem ti, Lennie, že sem to štěně nesmíš nosit.“

„Jakýpak štěně? Já přece, Georgi, žádný štěně nemám.“

George k němu rychle přešel, popadl ho za rameno a převalil ho. Sáhl pod něj a vytáhl maličký štěně, které Lennie schovával na bříše.

Lennie se rychle posadil. „Dej mi ho, Georgi.“

„Teď hezky vstaň,“ nakazoval mu George, „a zanes to štěně zpátky do pelechu. Musí spát s mámou. Chceš, aby chcíplo? Včera se teprv narodilo, a on to vytáhne z pelechu! Zanes to zpátky, nebo řeknu Slimovi, aby ti ho vzal.“

Lennie nastavil úpěnlivě ruce. „Dej mi ho, Georgi. Já ho zanesu zpátky. Já mu nechtl, Georgi, nic udělat. Na mou duši, že ne. Já se s ním chtěl jen trošku pomazlit.“

George mu podal štěně. „Tak tumáš. Honem ho dej zpátky a už ho odtamtud nevytahuj. Nebo ho zabiješ, to ty dovedeš.“ Lennie tiše odmetelil ze světnice.

Slim sebou za celou tu dobu nepohnul. Teď se ozval: „On je ti, člověče, opravdu jako malý děcko.“

„To bych řek, jako malý děcko. A neublíží taky jako to malý děcko, jenže je moc silnej. O co, že sem dnes nepřijde spát! Že bude spát v maštali vedle tý bedny. I at! On tam nic neudělá.“

Venku už bylo téměř tma. Do baráku vešel uklízeč starý Candy a za ním se namáhavě přišoural jeho starý pes. „Brej večír, Slime. Brej večír, Georgi. Vy jste žádněj neházel podkovou?“

„Hrát každej večer, to mě nebaví!“ odpověděl Slim.

„Nemáte některej krapet kořalky? Mě hák bolí břicho.“

„Já nemám,“ odbyl ho Slim. „Kdybych měl, tak si ji vypiju sám a nemusí mě ani bolet břicho.“

„Bolí mě ošklivě. To je po tom zatraceným tuřinu. Já to věděl, co mi udělá, ještě než jsem ho vzal do huby.“

Z šefícího se dvora vešel zavalitý Carlson. Namířil na druhý konec ratejny a rozsvítil druhou zastíněnou žárovku. „Tma je tu větší nežli na dně pekla,“ poznamenal. „Krucí, dovede se ale, kluk černej, s tou podkovou strefovat!“

„Na to je on číman,“ přisvědčil Slim.

„Ten se v tom, pane, vyzná,“ pokračoval Carlson. „S tím se vůbec nedá vyhrát...“ Zarazil se a začal čichat, a stále ještě čichaje, pohlédl dolů na starého psa. „Můj ty bože na nebesích, je to ale puch z toho psa! Vyved' ho, Candy, z baráku! Neznám horší puch než puch ze starýho psa. Musíš ho vyvíst.“

Candy se převalil k okraji pryčny. Natáhl ruku a začal starého psa hladit a omlouval se: „Já jsem s ním skoro pořád, a tak mi to ani nepřijde, jak smrdí.“

„Víš, tady ti ho nesnesu,“ vedl svou Carlson. „Ten puch se tu pak drží, i když on už je pryč.“

Těžkým krokem přešel k psovi a zadíval se na něj. „Zuby nemá. Je zchromlej od regma. Co z něj, prosím tě, Candy, máš? A co on má ze světa? Proč ho, Candy, neodstřelíš?“

Stařec byl jako přišlápnutý červ. „Víš ... tohle si nech! Mám ho už takový léta! Ještě jako štěně. Co jsem se s ním napás!“ A hrdě dodal: „Když se na něj podíváš dnes, tak bys to nevěřil, ale lepšího ovčáka jsem ve svém životě neviděl.“

„Ve Weedu jsem znal jednoho chlapa,“ ozval se George, „a ten měl erdála, kterej doved hlídat ovce. Naučil se to od drugejch psů.“

Carlson se nedal odbýt. „Koukej, Candy. Pro toho starýho psa je to jen soužení. Kdybys ho vyved ven a střelil ho hezky do týla,“ nahnul se a ukázal, „hezky semhle, on by ti ani nevěděl, že ho něco kleplo.“

Candy se žalostně rozhlédl. „Ba ne,“ odporoval tichoučce. „Ne, to já bych nedokázal. Mám ho už moc dlouho.“

„Vždyť on z toho života nic nemá,“ naléhal Carlson. „A smrdí jako nevimco. Já ti něco povím. Já ti ho odstřelím sám. Ty sám bys ho tedy střílet nemusel.“

Candy shodil nohy z pryčny. Podrbal si nervózně na tváři štětinatě licousy. „Když já jsem na něj tak zvyklej,“ namítal tiše. „Dostal jsem ho ještě jako štěně.“

„Vždyť je to na tom zvířeti hřích, držet ho ještě neživu,“ přesvědčoval ho Carlson. „Koukej, Slimova fena vrhla zrovna štěňata. Slim ti jistě jedno dá a budeš si ho moct vychovat – vid' že, Slime?“

Kočí si zatím prohlížel klidnýma očima starého psa. „To se ví,“ přisvědčil. „Jestli budeš chtít štěně, tak ho dostaneš.“ Jako kdyby se chtěl vyburcovat k tomu, aby se rozmluvil. „Carlson má, Candy, pravdu. Ten pes z toho života nic nemá. Kdyby mě tak chtěl někdo zastřelit, jestli ze mě jednou bude starej mrzák!“

Candy se na něho bezradně podíval, neboť Slimův názor byl zákon. „Ono by ho to přece jen mohlo bolet,“ projevilo obavu. „A já ho opatruju docela rád.“

„Já bych ho střelil tak, že by to ani neucejtil,“ ubezpečoval Carlson. Přiložil bych mu revolver akorát semhle,“ ukázal špičkou nohy. „Hezky do týla. Ani by sebou neškub.“

Candy se díval z obličeje na obličej, hledal pomoc. Venku už bylo docela tma. Do baráku vstoupil mladý nádeník. Šikmá ramena měl skloněná dopředu a nastupoval ztěžka na paty, jako kdyby nesl neviditelný pytel obilí. Šel ke své pryčně a klobouk položil na policičku. Sebral z policičky ilustrovaný šestákový časopis a přinesl si ho ke světlu nad stolem. „Už jsem ti to, Slime, ukazoval?“ otázal se pak.

„Co jestli jsi mi ukazoval?“

Mladík obrátil na zadní stránku, položil časopis na stůl a ukázal prstem. „Tuhle, přečti si to. Slim se nad tím naklonil. „Tak čti,“ pobízěl ho mladík. „Přečti to nahlas.“

Slim začal pomalu předčítat: „Ctěná redakce, já čtu Váš časopis už šest let a já myslím, že nic lepšího ani nevychází. Líbíj se mi ty historie od Petra Randa. Je to asi prima chlap. Přinášejte víc takových věcí, jako byl Černý jezdec. Já málokdy píšu dopisy. Ale tak mě napadlo, abych Vám napsal, že jsem za deset centů nikdy neužil tolik, jako když jsem si koupil Váš časopis!“

Slim zvedl tázavě oči. „Proč chceš, abych to čet?“

„Jen dál,“ pobízěl ho Whit. „Přečti dole to jméno.“

Slim čet: „Mnoho zdaru Vám přeje Vilém Tenner.“ Pohlédl znovu na Whita. „Proč chceš, abych to čet?“

Whit zavřel důležitě časopis. „Copak se nepamatuješ na Vildu Tennera: Co tady dělal, bude to někdyho čtvrt roku?“

Slim se rozpomínal. „Takovej malej? Co jezdil s kultivátorem?“

„No ten!“ vykřikl Whit. „To je od něj.“

„Myslíš, že ten dopis psal on?“

„Já to vím. Jednou tady tak s Vildou sedíme. A Vilda měl taky takovej sešit, akorát přišel. Koukne do něj a povídá: ‚Napsal jsem jim dopis. To jsem zvědavej, jestli ho do toho sešitu dají.‘ Ale v tom sešitě nebyl. A Vilda povídá: ‚To oni si ho možná schovávají na jindy.‘ A taky že to tak bylo. Už tam je.“

George natáhl ruku po časopise.

„Půjčíš nám ho?“

Whit našel znovu to místo, ale časopis nedal z ruky. Ukázal na dopis ukazováčkem. Odešel potom ke své policičce a opatrně do ní časopis uložil. „Jestlipak on to Vilda čet? Já s Vildou dělal na tom hrachovišti. Jezdili jsme tam oba s kultivátorem. Byl to moc dobrej kluk.“

Po celou tu dobu se nedal Carlson zatáhnout do hovoru. Díval se dále dolů na starého psa. Candy, všecek nespůj, Carlsona pozoroval. Po chvíli se Carlson ozval: „Jestli chceš, já ho, potvoru jednu starou, zbavím trápení hned teď, a budeme to mít odbytý. Vždyť on už z toho světa nic nemá. Žrát nemůže, nevidí, neudělá krok, aby ho to nebolelo.“

Candymu svítila naděje. „Vždyť ani nemáš revolver.“

„To se mejlíš. Pěknou lugerovku. Ani ho to nezabolí.“

„Tak třeba zejtra,“ orodoval Candy. „Počkejme s tím do zejtrka.“

„Co by to mělo za smysl,“ odbyl ho Carlson. Odešel ke své pryčně, vytáhl zesponu ranec a z ranec Lugerovu pistoli. „Ať to už máme za sebou! Vždyť se tu nedá ani spát, co je tu z něj smradu.“ Zastrčil si pistoli do zadní kapsy u kalhot.

Candy hleděl dlouho na Slima a snažil se vyhledět zrušení ortelu. Ale nevyhleděl. A tak nakonec řekl tiše a zoufale: „I tak si ho odved.“ Na psa se vůbec nepodíval. Lehl si na pryčnu, ruce zkřížil za hlavu a zahleděl se na strop.

Carlson vytáhl z kapsy řemen. Sehnul se a ovázal ho starému psovi kolem krku. Všichni ho, až na Candyho, sledovali. „Pojď, starej. Tak jdem, starej,“ vybídl psa vlídně. A Candyho, jako by se chtěl omlouvat, ujišťoval: „Ani to neucejtí.“ Candy se nepohnul a nic na to neřekl. Carlson trhl řemenem. „Pojď, starej.“ Starý pes se pomalu a toporně postavil na nohy a šel za řemenem, který ho šetrně táhl.

„Carlson,“ ozval se Slim.

„No?“

„Ty už víš.“

„Co myslíš, Slime?“

„Vem si lopatu,“ přikázal Slim úsečně.

„Ale to víš. Já rozumím.“ A vyvedl psa do tmy.

George šel za Carlsonem ke dveřím, zavřel je a polehoučku zasunul závoru. Candy ležel strnule na pryčně a civěl do stropu.

„Jedna z mejch nejlepších mul má něco s kopytem,“ začal halasně Slim. „Budu jí na to muset dát dehet.“ Jeho hlas se rozplizl. Venku bylo ticho. Carlsonovy kroky dozněly. Do světnice vešlo ticho. A toho ticha neubývalo.

George se uchichtl. „Lennie teď bude jistě v maštali u toho svýho štěněte. Co teď má štěně, ani ho to sem moc nepotáhne.“

„Candy, můžeš si z těch štěňat vzít, který budeš chtít,“ nabízel Slim.

Candy mlčel. Na světnici padlo znovu ticho. Vycházelo z noci a vnikalo dovnitř. „Chtěl by si někdo hodit dardu?“ navrhl George.

„Ňákou tu partičku si s tebou hodím,“ přihlásil se Whit.

Posadili se ke stolu pod světlem, každý z jedné strany, ale George nezačal míchat karty. Rozčeřoval nervózně palcem hřbet špalíčku. Slabé pleskání karet vracejících se do původní polohy přitáhlo všechny oči, a tak toho nechal. Na světnici padlo znovu ticho. Uplynula minuta, a ještě jedna minuta. Candy ležel bez pohnutí a civěl do stropu. Slim se na něho na chvíli zadíval a spustil zrak na své ruce. Zmocnil se jednou rukou druhé ruky a stáhl ji dolů. Zpod podlahy se ozvalo drobňoučké hryzání a všichni se s vděčností zahleděli tím směrem. Jen Candy civěl stále do stropu.

„Se mi zdá, že tu máme kysu,“ promluvil George. „To chce past.“

Whit vybuchl. „Že mu to, chlapovi, ale trvá! — Rozdávej přece, proč nerozdáváš? Takhle si ani nezahrajem.“

George stiskl karty těsně jednu ke druhé; potom začal prohlížet rub každé

karty. Ve světnici bylo zase ticho.

V dále se ozval výstřel. Rázem pohlédli všichni na starce. Všechny hlavy se obrátily k němu.

Ten zůstal ještě chvíli civět do stropu. Pak se pomalu převalil tváří ke stěně a zůstal tak tiše ležet.

George zamíchal hlučně karty a rozdal. Whit si přitáhl znamenací počítadlo a kolíčky na něm postavil na počátek hry. „Tak vy jste sem podle všeho přišli opravdu dělat,“ promluvil Whit.

„Jak to myslíš?“ otázal se George.

Whit se zasmál. „Přišli jste přece v pátek. Do neděle si tedy musíte oddělat dva dny.“

„Já nevím, kam biješ?“

Whit se znovu zasmál. „No, jestli už děláš nějak čas po takovejchhle velkejch rančích, tak bys to moh vědět. Kdo si chce ranč jen očíhnout, ten přijde v sobotu odpoledne. Večír dostane večeri a v neděli celou zdravu, a v pondělí ráno může po snídani vypadnout, a na práci ani nemá. No, a vy jste přišli v pátek v poledne. Půldruhýho dne si tedy musíte oddělat, ať máte jaký chcete oumysly.“

George na něho klidně pohlédl. „My tu už na nějak čas uvíznem. Musíme si s Lenniem něco vydělat.“

Dveře se tiše otevřely a do světnice vstrčil hlavu koňák; hubenou, sedmibolestnou černošskou hlavu s trpělivýma očima. „Pane Slim.“

Slimův pohled opustil starého Candyho. „No? Ahá! Brej večír, Crooksi. Copak je?“

„Říkal jste, abych tý mule nahřál na nohu krapet dehtu. Už ho máte nahřátej.“

„Aha! Říkal, Crooksi, říkal. Hned jí to jdu natřít.“

„Jestli chcete, já to udělám, pane Slim.“

„I ne. Já jí to přijdu udělat sám.“ Slim vstal.

„Pane Slim.“

„No.“

„Ten nověj velkej chlap se pořád ochomejtá v maštali kolem vašich štěnat.“

„Však on jim nic neudělá. Já mu jedno dal.“

„Já jen abyste věděl,“ vysvětloval Crooks. „Tahá je z pelechu a bere je do rukouch. To pro ně není zdravý.“

„Však on jim nic neudělá. Já už s tebou jdu.“

George zvedl oči od karet. „Jestli s nima bude to tululum vyvádět moc velký voloviny, jen ho, Slime, z maštale vykopni.“

Slim vyšel ze světnice za koňákem.

George rozdal a Whit si sebral své karty a prohlédl si je. „Viděl jsi už to nový kůzlátko?“ otázal se potom.

„Jaký kůzlátko?“

„No, tu novou Curleyho ženu.“

„I viděl.“

„Vid', že je fešanda.“

„Tolik jsem si jí zase nevším.“

Whit významně odložil karty. „Tak se ochomejtej po ranči a měj otevřený oči. A uvidíš toho ažaž. Ona se taky s ničím neschovává. Takovou jsem ti ještě neviděl! Pořád musí po všech házet očima. Nic bych za to nedal, že i po tom černým z maštale. Čerti vědí, na co vlastně hraje.“

„Semlelo se tu už něco, co je tady?“ otázel se George jakoby jen tak.

Bylo jasné, že Whita karty nezajímají. Složil karty a George si je sebral. George si pozorně rozložil pasiáns — sedm karet a na ně šest a na ty pět.

„Já vím, co myslíš,“ rozhovořil se Whit. „No, zatím ještě nic. Curley střečkuje, jako by měl v nohavicích vosy, ale to je zatím všecko. Jak jsou někde nahý mužský, už ji tam máš hned jako na koni. Že prej hledá Curleyho nebo že prej nechala kdesi cosi ležet a že to hledá. Jako by chvíličku nedovedla vydržet bez mužskejch. A Curley jako by měl v nohavicích brabence, ale nesemlelo se zatím nic.“

„Však ona ještě něco zavaří. Skrz tu bude ještě ohromnej malér! Kolem tý to smrdí náhlým kriminálem. Ten Curley si ale doved namíchat karty! Ranč, kde je samej mužskej, to přece není nic pro holku; natož pro takovou, jako je tahle.“

„Kdybys snad měl chutě, měl bys zejtra večír s náma jít do města.“

„Proč? Co tam bude?“

„Jako obyčejně. Půjde se k Zuzce. Je to tam u ní moc hezký. Zuzka je ženská od legrace — těch jejích vtípů! Tak třebaš minulou sobotu. Zazvoníme u vchodu. Zuzka přijde vtevřít, a jak nás uvidí, votočí se zpátky a začne ječet: ‚Pláště na sebe, holky, jde šerif!‘ A vůbec ti nevede sprostý řeči. Má tam pět holek.“

„Na moc—li to tam přijde?“ otázel se George.

„Na půltřetího dolaru. Panáka tam dostaneš za pětadvacet centů. A jaký tam má Zuzka parádní křesla! Když nechceš jít na pokoj, můžeš tam jen tak sedět v křesle, dáš si dva tři panáky, a čas ti uteče, ani nevíš jak. A Zuzce, tý je to jedno. Ta na žádnýho nepospíchá, aby to už bylo odbyty, ani ho nevyhodí, když nechce jít na pokoj.“

„To bych si to moh jít vočíhnout.“

„To se rozumí. Jen s náma pojď! Je ti to tam ohromná legrace jen těch jejích vtípů! Tak jednou třeba povídá: ‚Jsou taky některý, který myslí, jestli natáhnou na podlahu nákej ten hadr a na fonograf postavějí lampu, která vypadá jako panenka, že už mají salón!‘ To patřilo jako na ten bordel, co má Klára. ‚Já snad přece vím,‘ povídá Zuzka, ‚co takový mládenci chtějí. Moje holky nic nemají a whisky vám nekřtím. Ale jestli se některej chcete koukat na nákou takovou lampu, co vypadá jako panenka, a přinést si domů muziku, víte, kam máte jít.‘ A co ještě povídá: ‚Některý mužský tu chodějí s nohama jako loukotěma jenom proto, že si potrpějí na takovou lampu, co vypadá jako panenka.“

„Ten druhý bordel má tedy Klára?“ otázal se George.

„Klára. Ale k té my nechodíme. Klára bere tři dolary a za panáka pětadvacet centů, a pak neumí dělat vtipy. Ale u Zuzky je to čistý a jsou tam parádní křesla. A nepustí si tam kdejakýho votrapu.“

„My si teď musíme s Lenniím něco vydělat,“ řekl na to George. „Takhle si tam posedět a dát si jednoho panáka, to ještě, ale půltřetího dolaru nevyhodím.“

„Jednou za čas si člověk vyrazit musí.“

Otevřely se dveře a do světnice vešel Lennie s Carlsonem. Lennie se přikradl k pryčně a posadil se; snažil se nezbudit pozornost. Carlson sáhl pod svou pryčnu a vytáhl zpod ní ranec. Na Candyho se nepodíval; ten byl stále ještě obrácen ke stěně. Carlson našel v ranci vytěrák a olejničku. Položil ty věci na lůžko, vytáhl potom pistoli, vyňal z ní zásobník a z komory vytáhl nábojnici s nábojem. Pak se dal do čištění hlavně vytěrákem. Když cvakl vyhazovač, Candy se převrátil a na chvíli se zahleděl na pistoli, ale pak se zas obrátil ke stěně.

„Curley tu už byl?“ otázal se Carlson jen tak mimochodem.

„Nebyl,“ řekl mu na to Whit. „Co mu to pije krev, Curleymu?“

Carlson se zašilhal do hlavně pistole. „Hledá tu svou starou. Viděl jsem ho venku, jak tam pořád chodí dokola.“

Na to řekl Whit kousavě: „Polovičku svého času hledá on ji, a druhou polovičku toho času hledá zas ona jeho.“

Do světnice vrazil rozčileně Curley. „Neviděl jste některej moji paní?“

„Tady nebyla,“ odpověděl Whit.

Curley se rozhlédl výhružně po světnici. „Kde je sakra, Slim?“

„Šel do maštale,“ vysvětloval George. „Šel dát jedný mule dehet na naštipnutý kopyto.“

Curleymu klesla ramena a zase se narovнала. „Jak je to dlouho, co odešel?“

„Pět deset minut.“

Curley vyrazil ze dveří a zabouchl je za sebou. Whit se zvedl. „O tohle bych nerad přišel! On už je Curley moc zpovykanej, jinak by si na Slima netroufal. Ale on je Curley mrštněj. V té soutěži o Zlatý rukavice se dostal až do finále. Bylo o tom v novinách, on to má vystříhaný.“ Zamyslel se. „Ale se Slimem by si *přece jen* neměl začínat. To se ještě neví, co Slim dovede.“

„On si tedy myslí, že Slim je někde s jeho ženou?“ prohodil George.

„Podle všeho,“ řekl na to Whit. „To se ví, že spolu nejsou. Aspoň si to myslím. Ale jestli z toho bude mela, rád bych ji viděl. Pojdte, mládenci, jdeme.“

„Já si zůstanu hezky tady,“ namítl George. „Nerad bych se do něčeho zaplet. Musíme si s Lenniím něco vydělat.“

Carlson dočistil pistoli, uložil ji do rance a ranec zastrčil pod pryčnu. „To abych se na to šel kouknout.“ Starý Candy ležel bez hnutí a Lennie pozoroval z pryčny bdělým okem George.

Když Whit a Carlson odešli a dveře se za nimi zavřely, obrátil se George

k Lenniemu. „Tak copak máš?“

„Já, Georgi, nic neudělal. Slim říká, abych ty štěňata zatím ještě moc nehladil. Že prej jim to nedělá dobře. Pro jsem šel hned sem. Já byl, Georgi, hodnej.“

„Kdybych to tak moh říct o tobě já!“

„Vždyť já žádnýmu z nich nic neudělal! Jenom jsem držel to moje na klíně a hladil jsem ho.“

„Viděl jsi tam v maštali Slima?“

„To víš, že viděl. A on mi říkal, abych to štěně radši už nehladil.“

„Tu holku jsi tam viděl?“

„Tu Curleyho?“

„Tu. Přišla tam do maštale?“

„Nepřišla. Já ji aspoň vůbec neviděl.“

„Neviděl jsi s ní Slima mluvit?“

„Jak by!“ Vždyť ona v maštali nebyla.“

„Sláva!“ pochválil si George. „Tak to mládenci ten zápas asi nevidějí. Jestli tu bude nějaká rvačka, ty se drž, Lennie, hezky dál.“

„Já se s nikým rvát nechci.“ Lennie vstal z prýčny a posadil se ke stolu naproti Georgeovi. Ten téměř automaticky zamíchal karty a začal je rozdávat na pasións. Dělal to pomalu, rozvážně a pozorně.

Lennie sebral jednu vrchní kartu a začal si ji prohlížet, potom ji obrátil nohama vzhůru a zase si ji prohlížel. „Z obou stran stejný, Georgi, proč je to z obou stran stejný?“

„To ti nepovím. To už je takový dělají. — Copak chtěl Slim v maštali, když jsi ho tam viděl?“

„Slim?“

„Kdo jinej? Viděl jsi ho přece v maštali a on ti říkal, abys ty štěňata moc nehladil.“

„Aha, pravda. Měl s sebou kotýlek s dehtem a se štetkou. Na co, to já nevím.“

„Víš to jistě, že tam ta holka nepřišla, tak jako nám sem dopoledne přišla do baráku?“

„Ne. Ta tam vůbec nepřišla.“

George povzdechl. „Než něco takovýho, to už radši vopravdickej bordel! Tam si hezky přijdeš, vožereš se, zbavíš tělo všech roupů, a máš to odbyť a není z toho žádněj cirkus. A víš, jakou ti to udělá díru do kapsy. Ale tuhleťa potvora, to je expres do kriminálu.“

Lennie sledoval s obdivem jeho slova a maličko pohyboval rty, aby mu stačil. George pokračoval: „Pamatuješ se, Lennie, na Ádu Cusmana? Co chodil do měšťanky?“

„Co jeho maminka vždycky pekla dětem ty horký placičky?“

„Tak vidíš. Na toho. Jak je u toho něco k jídlu, tak si to pamatuješ.“ George se zadíval pozorně na pasións. Obrátil na počítadlo eso a přiložil károvou dvojku,

trojku a čtyřku. „Jenom kvůli takový kurvě sedí teď Áda v San Quintinu.“

Lennie začal bubnovat prsty po stole.

„Georgi?“

„No co?“

„Georgi, jakpak dlouho to bude trvat, než se zmůžem na ten domeček, kde budem mít všechno, co hrdlo ráčí ... a králíky?“

„To já ti neřeknu. Na ten si ještě musíme moc zahospodařit. Jeden takovej domeček znám, moc by nestál, ale oni ho nechtějí prodat.“

Starý Candy se pomalu převrátil. Oči měl navrch hlavy. Sledoval jimi pozorně George.

„Georgi, povídej o tom domečku,“ prosil Lennie.

„Už jsem ti přece povídal – včera večer.“

„Ale povídej, povídej zase, Georgi.“

„No, je u toho deset akrů,“ začal George. „Je u toho maličkej větrnej mlejnek. Maličká kůlna a ohrada pro slepice. Je tam kuchyňka, ovocná zahrada, třešně, jablka, broskve, meruňky, taky náký maliny. Je tam políčko na vojtěšku a dá se na něj pouštět voda – o tu tam není žádná nouze. Je tam prasečí chlívěk...“

„A králíci, Georgi.“

„Pro ty tam zatím nic není, ale já bych sbil pár kotců – to je maličkost – a ty bys moh ty králíky krmit vojtěškou.“

„To bych já moh! A jak krásně!“

Georgeovy ruce se přestaly zabývat kartami. Jeho hlas zjhl.

„I pár prasat bysme mohli mít. Moh bych tam postavit udírnu, jako měl dědeček, a až zabijem prase, můžem si vyudit špek a šunku, nadělat si klobásy a co všechno ještě. A až se potáhnou třít lososi, nachytáme si jich takovou stovku a vyudíme si je. Mohli bysme si je dávat k snídani. Nemáš ti větší dobrotu, než je uzenej losos. A až bude ovoce, mohli bysme si ho zavařovat – a rajský jablíčka taky, ty se nakládají lehce. Na neděli si vždycky zaříznem kuře nebo králíka. A měli bysme třeba krávu nebo kozu, a to pak budem mít takovou hustou smetanu, že ji budeš muset vykrajoval nožem a vybírat lžící.“

Lennie ho pozoroval, oči navrch hlavy, a starý Candy ho pozoroval také. „Mohli bysme mít všechno, co hrdlo ráčí,“ uzavřel Lennie.

„A ne snad?“ potvrdil George. „Na zahrádce budem mít všechno možnou zeleninu, a až dostanem chuť na kapku whisky, prodáme pár vajíček nebo něco jinýho, třeba náký mlíko. Tam bysme si žili, tam bysme byli doma. To už bysme nemuseli harcovat sem a tam a jíst, co nám uklohní nákej Japončík. Kdepak něco takovýho! Byli bysme hezky ve vlastním, tam bysme byli doma a nemuseli bysme spát po barákách.“

„Povídej, Georgi, o tom domečku,“ prosil Lennie.

„No, když chceš. Měli bysme takovej malej domeček a v něm sednici pro nás dva. V tý sednici takovej železnej bachratej bubínek, a ten bysme přes celou zimu nenechali vyhasnout. Dělal bysme každěj den řekněme

takovejch šest sedm hodin. Nakládat jedenáct hodin denně pytle ječmene bysme nemuseli. A až bysme svezli ourodu, my bysme si to svezeny taký sami převzali. Když bysme něco zaseli, věděli bysme, co z toho taky pak je.“

„A o těch králíkách,“ žadonil Lennie. „O ty bych se staral já. Povídej, Georgi, jak bych to dělal.“

„I pročpak ne. Vzal by sis pytel a šel bys s ním na to políčko s vojtěškou. Nasekal bys ho plnej, přines domů a do každýho kotce bys hodil hrst vojtěšky.“

„A oni by ji hezky chroupali, tak jak to oni umějí. Já to už viděl.“

„Řekněm každějch šest neděl by měli mladý,“ vykládal George dál, „a tak bysme měli králíků, že bysme je nestačili jíst a mohli bysme je prodávat. A měli bysme taky pár holubů, a ty by kroužili kolem toho větrnýho mlejna jako ty holubi, když jsem byl ještě malej.“ Zadíval se jako u vytržení na stěnu nad Lennieho hlavu. „A bylo by to naše vlastní, a žádněj by nám nemoh vyndat paty. Když o někoho nebudem stát, ukážem mu vrata, a chlap potáhne dál. A kdyby přišel nákej známej, měli bysme ještě jednu postel, a tak bysme mu řekli: ‚Co bys u nás nezůstal přes noc,‘ a to se ví, že by zůstal. Měli bysme jednoho stavěče a párek takovejch koček, ale to bys musel dávat dobrej pozor, aby nechodily na malý králíčky.“

Lennie těžce oddychoval. „To by mohly zkusit, chodit mi na králíčky! Já bych každý zlomil vaz. Já bych... já bych ji každou rozmlátil klackem na kaši.“ Jeho rozčilení polevilo, ale pobrumlával si ještě nějakě pohrůžky těm příštím kočkám, které by se mohly opovážit znepokojoovat příští králíky. George seděl unesen obrázkem, který si namaloval.

Když se teď ozval Candy, vyskočili oba, jako kdyby byli dopadeni při něčem hodném pokárání. Candy se otázal: „Ty víš o takovém domku?“

George byl v tu ránu ve střehu. „Třebas vím. A co je tobě do toho?“

„Vždyť já na tobě nechci, abys mi řek, kde je. Ať si je kde si je.“

„No proto,“ zahuhlal George. „To už je řeč. Ten ty bys nenašel, kdybys ho hledal sto let.“

„Moc—li za takovej domek chtějí?“ vyptával se Candy vzrušeně dál.

George si ho podezíravě prohlížel. „Moc—li — za šest stovek by moh bejt můj. Ty starý manželé, co jim patří, jsou na tom moc špatně, a babka potřebuje jít na operaci. Ale co je ti, prosím tě, do toho? Ty jsi přece cizej člověk.“

„Když má někdo jenom jednu ruku,“ vysvětloval Candy, „tak není moc potřebnej. O tu ruku jsem přišel tady na ranči. Proto si mě tu taky nechali na takový zametání. A za tu ztracenou ruku mi dali dvě stě padesát dolarů. A k tomu mám teď ve spořitelně uspořenejch ještě padesát dolarů. To dělá tři sta, a posledního budu brát padesát. Víš, co... „ Nedočkávě se předklonil. „Co kdybych šel s vámi do party? Těch tři sta padesát dolarů bych do toho strčil. Moc toho nepodělám, ale vařit, obstarávat slepice a tak něco okopávat, to bych ještě moh. Co byste tomu říkali?“

George přivřel oči. „Tohle si musím rozmyslet. My jsme do toho vždycky

chtěli jít jenom sami.“

Candy ho přerušil. „Já bych udělal poslední vůli, a kdybych natáh bačkory, ten můj podíl by připadl vám dvěma, protože příbuzný nebo něco takového já nemám. A vy, mládenci, nějaký peníze máte? Možná, že bysme do toho mohli jít hned.“

George odplivl znechuceně na podlahu. „My máme oba dohromady celejch deset dolarů.“ Zamyslel se. „Víš, jestli budem s Lenniem dělat celej měsíc a nic neutratíme, tak budeme mít stovku. To by bylo čtyry sta padesát. Za tolik bysme to už jistě dostali. Ty s Lenniem bys tam už šel hospodařit a já bych si našel nějakou práci a ten zbytek bych doplatil, a vy byste mohli prodávat vejce a takový věci.“

Všichni tři zmlkli. Hleděli užasle jeden na druhého. To, v co nikdy skutečně nevěřili, se jim vyplní. „Ježíšmarjá!“ zvolal George zbožně. „To už bysme to přece mohli dostat.“ Oči měl plné údivu. „To už by se to přece dalo vymámit,“ opakoval pošeptmu.

Candy seděl na okraji pryčny. Nervózně si poškraboval pahýl zápěstí. „Ten úraz jsem měl před čtyřma rokama. Jakkak dlouho to bude trvat, a vykopnou mě. Jak už nebudu ani k tomu uklízení baráků, hodějí mě na krk okresu. Když vám dám, mládenci, moje peníze, snad byste mě tam nechali okopávat zahrádku, i když už ani na to moc nebudu. A budu mejt nádobí, a pak ty slepice a takový. Ale budu v našem vlastním a budu moct dělat na našem vlastním.“ Rozžalostnil se. „Viděli jste, co dnes udělali s mojim psem? Že prej on z toho světa nic nemá a z něj taky nikdo. Až mě vykopnou, jen kdyby mě tak chtěl taky někdo zastřelit. Ale to mi oni neudělají. Nebudu mít kam jít a práci už žádnou nedostanu. Do té doby, než vy odtud budete, mládenci, odcházet, přibude mi ještě třicet dolarů.“

George vstal: „Tak ho tam vemem. Dáme tu starou chalupu trochu do pořádku a nastěhujem se tam.“ Zase se posadil. Seděli všichni zamlkle, všichni zasněni do té krásy; myšlenky všech se rozběhly dopředu do té budoucnosti, kdy se ta líbezná vidina stane skutečností.

George se rozblouznil: „Tak třeba přijde masopust nebo do města přijede cirkus nebo se tam bude hrát nějaký zápas, nebo zkrátka něco.“ Starý Candy uznale přikývl. „Tak se zkrátka seberem, a jde se,“ pokračoval George. „A nebudem se žádnýho dovolovat. Reknem zkrátka ‚Jde se!‘ a půjde se. Jen se podoj kráva a slepicím se hodí pár hrstí zrní, a půjde se.“

„A králíkům se dá tráva,“ vpadl do řeči Lennie. „Na to já bych nikdy nezapomněl, nakrmit králíky. Kdypak to, Georgi, bude?“

„Za měsíc. Nachlup za měsíc. Víte, co já udělám? Já jim, těm starejm manželům, co jim to patří, napíšu, že to koupíme. A Candy jim pošle sto dolarů jako závdavek.“

„Taky že pošlu,“ souhlasil Candy. „A ty kamínka tam mají dobrý?“

„To bych řek, kamínka pěkný, hoří v nich uhlí i dříví.“

„Já si tam vezmu mý štěně,“ vzpomněl si Lennie. „Krucí, to bude něco pro něj, no ne?“

Zvenku se blížily hlasy. „Ne abyste o tom někomu říkali,“ napomínal honem George. „Jen my tři a žádněj jinej! Ještě by nás mohli vyhodit, a nic bysme si nenašetřili. Dělejte zkrátka, jako bysme chtěli nakládat ten ječmen do nejdelší smrti, a jednoho krásnýho dne si přijdem pro vejplatu, a spánembohem!“

Lennie i Candy přikývli a blaženě se culili. „Ne abyste to někomu říkali,“ mumlal si George pro sebe.

„Georgi,“ ozval se Candy.

„Co je?“

„Toho psa jsem si měl zastřelit, Georgi, sám. To jsem neměl dovolit, aby mi mýho psa zastřelil cizěj člověk.“

Otevřely se dveře. Vešel Slim a za ním Curley, Carlson a Whit. Slim měl ruce začerněné dehtem a byl zamračený. Curley málem že se mu nelepil na loket.

„Víte, Slime, já tím nic nemyslel,“ omlouval se Curley, „já se vás jen ptal.“

„Jenže vy jste se mě ptal už mockrát,“ odsekl mu Slim. „Už toho začínám mít akorát dost. Jestli si tu vaši zatracenou paničku nedovedete ohlídat, co prosím vás lezete na mě? Na mě s tím nelezte!“

„Vždyť vám to říkám, že jsem tím nic nemyslel,“ konejšil ho Curley. „Jen mě napadlo, co jestli jste ji třeba viděl.“

„Proč jí sakra neřeknete, aby se držela doma, kde je její místo?“ vmísil se do toho Carlson. „Necháte ji ocmrdovat po barákách, a tak si co nejdřív něco zavaříte, co se vám pak bude moc špatně vylizovat.“

Curley se prudce otočil na Carlsona. „Vy se do toho neplete, leda byste měl chuť vyjít si se mnou na dvůr.“

Carlson se dal do smíchu. „S tebou, s takovou onucí! Pouštěl jsi na Slima strašáky, ale ten má pro strach uděláno, a on nahnal strach tobě! Baba jsi, sralbotka. I kdybys byl nejlepší americkéj boxer ve veltrový váze, to na mě neplatí. Jen si to se mnou zkus, a palici ti urazím.“

Candy se s požitkem připojil k útoku. „Rukavice s vazelínou!“ ulehčil si štítivě. Curley se na něho divoce podíval. Jeho oči přejely dále a zasvítily na Lennieho, který se stále ještě usmíval v blahé představě domečku.

Curley se k němu přikradl jako teriér. „Čemu se sakra smějete?“

Lennie se na něho bezvýrazně podíval. „Co má bejt?“

Tu vztek Curleyho už vybuchl. „Tak pojď, ty buvole. Postav se mi přece. Takovej buvol se mi bude smát! Já ti ukážu, kdo je sralbotka.“

Lennie pohleděl bezradně na George a pak vstal a chtěl zalézt. Curley byl v pevném, dobře vyváženém postoji. Levičkou naznačil úder a pravičkou udeřil Lennieho po nose. Lennie poděšeně zařval. Z nosu mu prýštila krev. „Georgi,“ začal volat, „ať mě, Georgi, nechá!“ Odcouval až ke stěně a Curley za ním postupoval a bušil mu do obličejce. Lennieho ruce zůstávaly viset podle těla; na to, aby se bránil, byl příliš vyděšen.

George se zvedl a zařval: „Jen do něj, Lennie! Nedej se!“

Lennie si zakryl obličej svými ohromnými prackami a hrůzou zamečel. „Ať už, Georgi, přestane!“ Tu ho Curley udeřil do žaludku a vyrazil mu dech.

Slim vyskočil. „Krysa jedna prašivá! Já si ho podám sám.“

George napřáhl ruku a uchopil Slima. „Počkej.“ Přiložil si ruce k ústům jako hlásnou troubu a zaječel: „Do něj, Lennie!“

Lennie sňal ruce z obličejů a začal se rozhlížet po Georgeovi; Curley vedl ránu na obočí. „Říkal jsem ti ‚Prašť ho‘,“ zaječel George znovu.

Pěst Curleyho se právě rozmachovala, když Lennie po ní chňapl. A za chvíli sebou Curley mrskal jako ryba houpající se na vlasci a jeho sevřená pěst se ztratila v Lennieho ruce. George přiběhl. „Pust' ho, Lennie. Pust' ho!“

Ale on pořád hleděl zděšeně na toho maličkého človíčka, kterého držel. Po obličejí stékala Lenniemu krev, jedno oko měl zraněno; bylo zavřené. George ho plácl přes tvář a plácal ho znovu a znovu, a Lennie držel tu sevřenou pěst dál. Curley byl teď už bílý a skrčený a jeho škrubání osláblo. Stál tu s pěstí pohlcenou v Lennieho tlapě a křičel.

George volal znovu a znovu: „Pust' mu tu ruku, Lennie! Pust'! Pojd' mi, Slime, pomoci, dokud mu tu levačku načisto nerozmačká.“

Najednou Lennie pustil. Zkroušeně zalezl ke stěně. „Vždyť jsi mi, Georgi, říkal,“ hájil se žalostným hlasem.

Curley se posadil na podlahu a s úžasem hleděl na svou rozdrčenou ruku. Slim a Carlson se nad ním sklonili. Potom se Slim vzpřimil a zadíval se s hrůzou na Lennieho. „Budem s ním muset k doktorovi. Jak to vypadá, zpřelámá mu v ní všechny kosti.“

„Já nechtěl,“ nařikal Lennie. „Já mu nechtěl nic udělat!“

„Carlson,“ přikazoval Slim, „dáš zapřáhnout do bryčky. Odvezem ho do Soledadu, aby mu s tím něco udělali.“ Carlson odešel spěšně z baráku. Slim se obrátil k fňukajícímu Lenniemu. „Ty za to nemůžeš,“ utěšoval ho. „Sám si o to, neřád, řek. Ale pomoz pámbu! Vždyť mu z té ruky skoro nic nezbylo.“ Slim vyběhl z baráku a za chvíli se vrátil s plechovým pohárkem vody. Přiložil ho Curleymu ke rtům.

George se otázel: „Poletíme teď, Slime? Potřebujem si něco zahospodařit. Vyleje nám teď jeho táta perka?“

Slim se kysele usmál. Klekl si ke Curleymu. „Máte už všech pět tak dalece pohromadě, aby se s vámi dalo mluvit?“ Curley přikývl. „Tak poslouchejte,“ pokračoval Slim. „Abyste tedy věděl, tu ruku jste strčil do mašiny. Jestli si to, jak to bylo, necháte pro sebe, my si to taky necháme pro sebe. Ale jestli řeknete slovíčko a budete na toho mládence nasazovat, aby ho táta vyhodil, my to všude roznesem, a všichni se vám budou smát.“

„Já to nikomu neřeknu,“ slíbil Curley. Jeho pohled se vyhnul Lenniemu.

Venku se ozvala kola bryčky. Slim pomohl Curleymu vstát. „Tak už pojdte, Carlson vás odveze k doktorovi.“ Pomohl Curleymu ze dveří. Kola oddrnčela.

Za chvíli se Slim vrátil do baráku. Podíval se na Lennieho, ten se stále ještě postrašeně krčil u stěny. „Ukaž mi ruce.“

Lennie je natáhl před sebe.

„Můj ty Kriste! S tebou bych si to nechtěl rozházet.“

„On byl Lennie prostě vyděšený,“ vysvětloval George. „Nevěděl, co má dělat. Já ti to přece říkal, aby si s ním žádné nic nezačínal. Ne, to jsem myslím říkal Candy.“

Candy vážně přisvědčil. „Zrovna tak jsi mi to říkal. Kdypak to bylo – dnes ráno, když Curley poprvé zavandroval do tvýho kamaráda, tak jsi povídal, jestli se má rád, jen ať s Lenniem nešpásuje. Zrovna tak jsi mi to říkal.“

George se obrátil k Lenniemu. „Ty za to nemůžeš. Už se ničeho neboj! Udělal jsi jen to, co jsem ti říkal. Běž radši do umejvárný a umej si obličej. Vypadáš hrozně.“

Lennie se usmál potlučenými ústy. „Já se prát nechtěl.“ Namířil ke dveřím, ale než k nim došel, ještě se obrátil.

„Georgi?“

„Co bys chtěl?“

„Budu pořád ještě moct mít ty králíky?“

„Co bys nemoh. Neudělal jsi přece nic špatnýho.“

„Já mu nechtěl nic udělat.“

„Tak už sakra vypadni a umej si obličej!“

4

Koňák černocho Crooks měl palandu v kolně na postroje, malém přístavku odchlípujícím se od zdi stáje. Na jedné straně té komory bylo čtvercové okénko se čtyřmi tabulkami a na druhé úzké prkenné dveře do stáje. Crooksovým lůžkem byla dlouhá bedna vystlaná slámou a na slámě byly naházené houně. Ve stěně u okénka byly kolíky a na těch visely postroje k opravě a pruhy nové kůže; a pod samým okénkem lavička se sedlářským náčiním, zahnutými noži, šidly a klubky dratví a malými nýtovacími kleštěmi. Na kolících byly také součástky postroje, puklý chomout, z něhož čouhaly žíně, roztržená ohlávka a řetěz od postražků s prasklou koženou bočnicí. Svou bedničku od jablek měl Crooks nad palandou a v bedničce spousty lahviček od léků jak pro sebe, tak pro koně. Byly tam nádoby se sedlářským mýdlem na mazání sedla a plechovka, po níž stékal dehet, a přes ni ležela štetka. A po podlaze bylo

rozloženo pár věcí, které patřily Crooksovi; neboť Crooks tu bydlel sám, a mohl proto všechno nechat ležet kde chtěl; a protože byl koňák a mrzák, nebyl tak přelétavý jako ostatní a nashromáždil si všelijakého majetku víc, než by unesl na zádech.

Crooks vlastnil několik párů bot obyčejných, jedny vysoké gumové, ohromný budík a loveckou jednohlavňovku. A měl i knihy; rozdrbaný slovník a ohmataný kalifornský občanský zákoník z roku 1905. Na zvláštní přihrádce nad palandou byly potrhané obrázkové časopisy a několik upatlaných knih. Na hřebíku ve stěně nad lůžkem visely velké brejle se zlatou obroučkou.

Komora byla vymetená a dost slušně upravená, neboť Crooks byl člověk hrdý, nedružný. Udržoval si odstup od lidí a totéž požadoval i na jiných. Zkřivená páteř mu zkroutila tělo k levé straně; oči měl zasazeny hluboko v hlavě a ta hloubka jako by jim dodávala zvláštního lesku. Hubený obličej mu lemovaly hluboké černé vrásky a rty měl tenké, trpitelsky sevřené; byly světlejší než obličej.

Byl sobotní večer. Otevřenými dveřmi, které vedly do stáje, bylo slyšet vrtění koní, přehrabování, žvýkání sena, chrastění ohlávek. Malá kulovitá žárovka v koňákově komoře vrhala žluté světlo.

Crooks seděl na palandě. Z overalu mu čouhala vzadu košile. V jedné ruce držel lahvičku s mazáním a druhou rukou si třel hřbet. Občas si kápl do růžové dlaně pár kapek mazání a sáhl si nahoru pod košili a začal třít znovu. Vtlačoval si prsty vši silou do zad a třásl se.

V otevřených dveřích se objevil Lennie; nebylo ho vůbec slyšet. Zůstal stát a díval se dovnitř; jeho ohromná ramena vyplňovala téměř celý otvor dveří. Crooks ho nějakou chvíli neviděl, ale když zvedl oči, ztoporněl a jeho obličej se zamračil. Vytáhl ruku zpod košile.

Lennie by se byl rád skamarádil; bezradně se usmál.

Crooks se na něho obořil: „Na to nemáte žádný právo, chodit mi do sednice! To je *moje* sednice! Sem nemá žádný právo chodit, jen já!“

Lennie polkl a jeho úsměv zpřístupněl. „Vždyť já nic nedělám. Já se šel jenom podívat na můj štěňátko. A viděl jsem tu u tebe světlo,“ vysvětloval Crooksovi.

„Na to snad mám právo, abych si svítil! Jděte mi z můj sednice ven. Vy mě nechcete ve vašem baráku, a já vás zase nechci v můj sednici.“

„Proč tě tam nechtejí?“

„Protože jsem černej. Hrajou tam karty, ale já si zahrát nemůžu, protože jsem černej. Že prej smrdím. Ale abyste věděl, mně zase smrdíte vy, vy všechny.“

Lennie spustil bezradně ruce. „Všecky šli do města. Slim a George a všechny. George říkal, abych prej zůstal doma a dal si pozor, abych se do něčeho nedostal. Viděl jsem tady u tebe světlo...“

„No a co chcete?“

„Nic — já tady u tebe viděl světlo. Tak jsem si řek, zajdeš si k němu posedět.“

Crooks na něho vyvalil oči, pak sáhl za sebe, sáhl ze stěny brejle, nasadil si

je na růžové uši a vyvalil oči znovu. „To bych rád věděl, co vůbec děláte v maštali,“ začal žalobně. „Vy přece nejste žádnéj koč! Nakladači nemají v maštali co pohledávat. Vy přece nejste žádnéj kočí. Vy nemáte s koňma co dělat.“

„Ale štěňátko,“ vysvětloval Lennie. „Já šel k mýmu štěňátku.“

„Tak si tedy zajděte k vašemu štěňátku. A nechodte tam, kam vás neznou.“

Lennie ztratil úsměv. Postoupil o krok do komory, pak si na něco vzpomněl a couvl zase ke dveřím. „Já se byl na něj kouknout. Slim říká, abych prej ho moc nehladil.“

„Vždyť jste ho pořád tahal z pelechu! Já se vůbec divím, že ho už stará neodnesla někam jinam.“

„I ty to vůbec nevaď! Ta mi to dovolí.“ Lennie zase postoupil do komory.

Crooks se zamračil, ale podlehl Lennieho odzbrojujícímu úsměvu. „Tak se tedy pojdte na chvílku posadit. Když už nechcete odejít a nechat mě na pokoji, tak si pro mě a za mě sedněte.“ Jeho hlas byl už trochu přívětivější. „Tak všecy šli do města?“

„Všecy, jenom starej Candy nešel. A ten sedí v baráku a jen si pořád ořezává tužičku a špekuluje.“

Crooks si lépe nasadil brejle. „Špekuluje? O čem špekuluje?“

Lennie téměř vykřikl: „O těch králíkách!“

„Vy máte o kolečko víc! Mluvíte, jako byste utek z blázince. O jakých králíkách to mluvíte?“

„O těch, co my budem mít – a já je budu vopatrovat, budu pro ně sít trávu, dávat jim vodu a tak.“

„Vždyť vy jste blázen! Pak už tomu nic neříkám, že vás ten váš kamarád před každým schovává.“

„To není náká lež,“ ujišťoval Lennie tichým hlasem. „My do toho půjdem. Budem mít takovej malej domeček a budem mít všecko, co hrdlo ráčí.“

Crooks se posadil na palandě pohodlněji. „Sedněte si,“ vybídl ho. „Tuhle na ten soudek od hřebíků si sedněte.“

Lennie se přihrbeně posadil na maličký soudek. „Ty si myslíš, že lžu, ale já nelžu. Říkám ti svatou pravdu, můžeš se zeptat George.“

Crooks si položil černou bradu na růžovou dlaň. „Tak vy tedy chodíte po světě s Georgem.“

„To se ví. My dva to táhnem pořád spolu.“

„Někdy o něčem mluví,“ pokračoval Crooks, „a vy nevíte, co on vlastně povídá. Že to tak bejvá?“ Naklonil se dopředu a hluboko zasazenýma očima se do něho zavrtal. „Že to tak bejvá?“

„Bejvá ... někdy.“

„On zkrátka něco povídá, a vy vůbec nevíte, o co vlastně jde.“

„To taky ... někdy. Ale ... vždycky ne.“

Crooks se předklonil přes okraj palandy. „Já nejsem černoch z jihu. Já se

narodil tady, v Kalifornii. Táta měl slepičárnu, nějakých deset akrů. Chodily si k nám hrát bílý děti a já si zase někdy chodil hrát k nim, a některý z nich byly moc hodný. Táta to neměl rád. Proč to neměl rád, na to jsem přišel až moc pozdějc. Ale teď to už vím.“ Odmlčel se, a když zase promluvil, jeho hlas byl měkčí: „Moc a moc mil dokola nebyla žádná jiná barevná rodina. A na tomhle ranči není teď taky žádnéj barevnej a v Soledadu, tam je akorát jedna barevná rodina.“ Crooks se zasmál. „Když já něco řeknu, i co prej, to povídal černej, a tím je to odbytý.“

„Jak dlouho to myslíš bude trvat,“ otázal se Lennie, „než ty štěňátka budou už tak starý, aby se mohli hladit?“

Crooks se zasmál znovu. „Vám se může člověk vypovídat, a nemusí mít strach, že to vycancáte. Za takovejch čtrnáct dní to s nima už půjde. Ten George si to doved zařídit! On se vypovídá, a vy tomu vůbec nerozumíte.“ Vzrušeně se naklonil dopředu. „To mluví jen takovej černej, a k tomu černej s přeraženým hřbetem! Tak to budou nějaký nesmysly, no ne? A vy byste si to stejně nepamatoval. S tím se já už setkal mockrát – jeden něco vykládá druhýmu, a přitom mu na tom dočista nic nezáleží, jestli on to slyší nebo tomu rozumí. Hlavní tady je, jestli si povídají, nebo jestli sedějí zařezaný a vůbec nepromluvějí. Na ostatním už nezáleží, to už je vedlejší.“ Jeho vzrušení zatím rostlo. Tu se plácl do kolena. „George vám může vykládat bůhvíjaký hovadiny, ale je mu to jedno. Jen když se vypovídá! Jen když má společnost! Víc on nepotřebuje.“ Crooks se odmlčel.

Jeho hlas se přitlumil a nabyl vemlouvavosti. „Co jestli se už George nevrátí? Co jestli prásk do bot a víc už nepřijde? Co *potom* budete dělat?“

Lennieho pozornost došla pomaloučku k tomu, co mu Crooks teď řekl. „Co jestli?“

„Říkal jsem, co kdyby tak teď George odešel do města a už byste o něm nikdy neslyšel,“ kul Crooks železo pro své jakési vítězstvíčko. „Říkám jen *co kdyby*,“ opakoval.

„To on neudělá,“ zvolal Lennie. „Něco takovýho by George neudělal. My to táhnem spolu už takovou dobu! On se v noci vrátí...“ Ale nejistota byla pro něho příliš těžkým břemenem. „Ty myslíš, že nepřijde?“

Crooksův obličej se rozzářil rozkoší z Lennieho trýzně. „To žádnéj neví, co druhěj může udělat,“ poznamenal klidně. „Třeba se chce vrátit, ale nemůže. Co když ho třeba zabijou nebo se mu něco stane, takže se vrátit nebude moct.“

Lennie se lopotil, aby to pochopil. „Něco takovýho George neudělá,“ opakoval potom. „George je opatrněj. Tomu se nic nestane. Tomu se ještě nic nestalo, protože je opatrněj.“

„No, ale *dejme tomu*, povídám *dejme tomu*, že se nevrátí. Co budete *potom* dělat?“

Lennieho tvář se zkrabatěla obavou. „Já nevím. A proč tohle všechno vůbec říkáš?“ rozkřikl se na Crookse. „Vždyť to není pravda! Georgeovi se nic nestalo!“

Crooks vrtal dále. „Chcete, abych vám to pověděl, co potom bude? Odvezou vás do basy. Přivážíou vás tam na takovej obojek jako psa.“

Lennieho oči se náhle upjaly na koňáka, znehybněly a zalily se vztekem. Lennie vstal a vykročil nebezpečně směrem k němu. „Kdo Georgeovi něco udělal?“

Crooks uviděl blížící se nebezpečí. Odtáhl se na palandě dozadu, aby se mu vyhnul. „Já přece říkal jenom *kdyby*. Vždyť Georgeovi nikdo nic neudělal! Je živý a zdravý. A zas se v pořádku vrátí.“

Lennie stál nad ním. „Proč tedy říkáš *kdyby*? To ať mi nikdo neříká: ‚*Kdyby* se Georgeovi něco stalo!‘“

Crooks sňal brejle a prsty si vytřel oči. „Sedněte si. Vždyť se mu nic nestalo.“

Lennie se nabručeně vrátil na své místo na soudku. „To ať si každé nechá, *kdyby* prej se Georgeovi něco stalo,“ vrčel přitom.

„Tak teď tomu snad budete rozumět,“ začal Crooks vlídně. „Vy máte George. Vy to víte, že se zas vrátí. Ale co kdybyste neměl nikoho? Co kdybyste si nesměl zajít do baráku a zahrát si tam karty, protože jste černej? Co kdybyste musel sedět opuštěnej tady v tom kumbálku a musel jen číst knížky? To je pravda, než se setmí, moh byste házet podkovu, ale pak byste si musel jen číst knížky. Knížky, to není ono. Člověk potřebuje ještě druhýho – mít někoho nablízku.“ Crooks se rozfňukal: „Když člověk nikoho nemá, leze mu to na mozek. Ať je to kdo chce, to je vedlejší, jen když jste spolu. Věřte mi,“ rozplakal se Crooks, „člověk se pak cejtí moc opuštěnej a je z toho nemocnej.“

„On se George vrátí,“ ukonejšoval se Lennie ustrašeným hlasem. „Možná že se už vrátil. Snad abych se šel podívat.“

„Já vás nechtěl strašit,“ omlouval se Crooks. „Však on se vrátí. Já mluvil o sobě. Člověk tu tak sedí v tom kumbálku večer sám, třeba si čte anebo vzpomíná nebo něco takovýho. Začne někdy přemejšlet, ale nemá nic, podle čeho by moh rozeznat, jestli to tak je, nebo není. Něco vám třeba vidí a neví: je to vopravdický, nebo není? A nemůže se nikoho optat, jestli to vidí taky. On sám to nerozezná. Nemá zkrátka nic, podle čeho by moh měřit. Viděl jsem vám tady v tom kumbálku všelijaký divný věci. Opilej jsem nebyl. Nemůžu říct, jestli to nebylo ve spaní. Kdyby tu se mnou někdo byl, on by mi už řek, jestli jsem spal, a bylo by to spravený. Ale takhle nemůžu říct.“ Crooks se teď díval komorou směrem k oknu.

„To George neudělá, aby odešel a mě tady nechal,“ ozval se Lennie žalostně. „Já vím, to on neudělá.“

Koňák zasněně pokračoval: „Vzpomínám si na tu dobu, když jsem ještě byl jako malej kluk v tý tátovej slepičárně. Měl jsem ještě dva bratry. My tři kluci byli pořád pohromadě. Spali jsme v jedný sednici, v jedný posteli – všechny tři. Na jednom kousku pole jsme měli jahody. Na jiným vojtěšku. Když ráno svítilo sluníčko, vyháněl jsem do tý vojtěšky slepice. Bratři seděli na plotě a koukali se, jak se pasou – byla to bílá ráce.“

Lennieho zájem se pomaloučku dostal až k tomu, co Crooks říkal. „George říká, že my budem mít vojtěšku pro králíky.“

„Pro jaký králíky?“

„Budem mít králíky a záhon s malinama.“

„To máte v hlavě nějakýho brouka!“

„Budem. Zeptej se George.“

„Vy máte v hlavě brouka!“ Z Crookse mluvilo nyní opovržení. „Co já už takovej potkal – na silnici a na rančích – celý stovky – na hřbetě ranec a na mozku tuhletoho švába. Celý stovky. Přijdou, pak zase seberou svejch pět švestek a táhnou dál. A jeden jako druhej, každej má na mozku tuhletoho švába hospodářstvíčko. A jeden jedinej se ho nedočká. Zrovna tak jako se nedočká nebe. Každěj by chtěl mít vlastní hospodářství. Já už tady snad přečet hezkejch pár knížek. Do toho nebe nepříjde žádněj, a toho hospodářstvíčka se taky žádněj jakživ nedočká. To je jen takovej brouk v hlavě. O jiným vám pomalu nemluvej, ale je to jenom něco takovýho v hlavě.“ Odměl se a podíval se k otevřeným dveřím, neboť koně se neklidně vrtěli a jejich ohlávkové řetízky cinkaly. Nějaký kůň zařehal. „To tam asi někdo je. Možná Slim. Ten vám přijde do maštale někdy dvakrát třikrát za noc. Slim je pravej kočí. Ten si svýho spřežení hledí.“ Těžce se narovnal a vykročil ke dveřím. „To vy, Slime?“ zavolal do nich.

Odpověděl mu hlas Candyho: „Slim šel do města. Poslyš, neviděl jsi Lennieho?“

„To myslíte toho velkého?“

„To se ví, že toho. Neviděl jsi ho někde?“

„Je tady u mě,“ odsekl Crooks úsečně. Vrátil se k palandě a lehl si.

Candy se postavil do dveří; drbal si holé zápěstí a slepě se rozhlížel po osvětlené komoře. Ani se nepokusil vejít dovnitř. „Tak abys, Lennie, věděl. Já ti špekuloval o těch králíkách.“

„Jestli chcete, můžete dál,“ vyzval ho Crooks podrážděně.

Candyho to podle všeho uvedlo do rozpaků. „Ani nevím. No, jestli opravdu chceš.“

„I jen pojdte. Když sem může jinej, proč byste nemoh taky vy.“ Jen těžko zakrýval svou radost vztekem.

Candy vstoupil do komory, ale byl stále ještě rozpačitý.

„Máš to tu hezký a útulný,“ pochválil Crooksovi. „Musí to bejt krásný, mít takovou sedničku jenom pro sebe.“

„To bych řek,“ odušil Crooks. „A pod vokýnkem hnojiště. To je přímo ohromný.“

„Ty jsi povídal o těch králíkách,“ vpadl do toho Lennie. Candy se opřel o stěnu vedle puklého chomoutu a podrbával si pahýl zápěstí. „Sloužím tady už takovou dobu. A Crooks je tady taky už takovou dobu. A v jeho sednici jsem dnes poprvně.“

Koňák utrousil pochmurně: „Kdypak kdo přijde k barevnýmu! U mě tady

nebyl ještě nikdo. Akorát Slim. Slim a šéf.“

Candy rychle změnil předmět hovoru. „Slim, to je, pane, kočí, takovýho kočího jsem ještě neviděl!“

Lennie se naklonil ke starému uklízeči: „O těch králíkách,“ žadonil na něm.

Candy se usmál. „Tak jsem si to prošpekuloval. Na těch králíkách se dá něco vydělat, ale musí se to umět.“

„Ale ty budu opatrovat já,“ pospíšil si Lennie. „George říkal, že je budu opatrovat já. On mi to slíbil.“

Crooks je surově přerušil. „Vy si jen, mládenci, věšíte na nos bulíky. Řečí o tom naděláte až bůh brání, ale na žádný hospodářstvíčko se jakživi nezmůžete. Vy tady budete uklízet v těch barákách, dokud vás odtud nevynesou v truhle. A Lennie za čtrnáct dní za tři neděle řekne spánembohem a povandruje dál. Každýmu jako by vlezlo na mozek hospodářstvíčko.“

Candy si třel zuřivě tvář. „Tak abys věděl, my do toho půjdem! George to říká. Peníze už máme.“

„To se podívejme,“ na to Crooks. „A kdepak je teď George? U děvek. Vidíte, kam jdou vaše peníze! Bože, kolikrát já už tohle viděl! Co já už takovejch viděl, co jim v hlavě strašilo hospodářstvíčko!“

„Kdopak by to taky nechtěl!“ vykřikl Candy. „Jen maličký, nic velkého. Jen mít něco, co by mu patřilo. Kde by moh bydlet a odkud by ho žádněj nemoh vyhodit. Já to neměl nikdy. Co já se jen naseť obilí – komupak v Kalifornii jsem vlastně neseť – ale to obilí nebylo moje, a když jsem ho sklízel, ta ouroda taky nebyla moje. Ale teď my do toho praštíme, o to nemusíš mít žádný strachy. George s sebou ty peníze v městě nemá. Ty peníze jsou ve spořitelně. Já a Lennie a George. Budem mít hezky pro sebe sednici. Budem mít psa a králíky a slepice. Budem mít kukuřici na krmení a třeba krávu nebo kozu.“ Candy se odmlčel, ta vidina ho omámila.

„Říkáte, peníze, že máte?“ otázal se Crooks.

„Abysme neměli! Až na nákej ten pakatel. Moc už nám toho neschází. Do měsíce je máme pohromadě. A George už to má vyhlídnutý.“

Crooks opsal rukou oblouk a začal jí ohmatávat páteř. „Já ještě neviděl v životě jedinýho, kterej by se na to opravdu zmoť. Znal jsem chlapy, který vám už byli po takovým hospodářstvíčku celý uřňukaný, ale pokaždý pustili všeco u děvek nebo ve voku.“ Crooks se odmlčel. „... Kdybyste ... mládenci, potřebovali nádeníka, kterej by chtěl dělat zadarmo – jenom za tu zdravu, víte, já bych vám tam šel pomáhat. Takovej ouplnej mrzák přece jenom nejsem, a to byste mrkali, co já, když chci, dovedu nadělat práce!“

„Neviděli jste, mládenci, některej Curleyho?“

Otočili hlavy ke dveřím. Do dveří hleděla Curleyho žena. Obličej měla důkladně namalovaný, rty maličko pootevřené. Silně oddechovala, jako kdyby byla běžela.

„Curley tu není,“ odbyl ji Candy nevrle.

Zůstala stát u dveří; trochu se na ně usmívala a palcem a ukazováčkem jedné ruky si třela nehty druhé ruky. „Všecky slabý tu nechali,“ promluvila až po chvíli. „Vy si myslíte, že nevím, kam všecky šli? A Curley taky! Však já vím, kam šli.“

Lennie na ni upíral oči jako očarovaný, ale Candy a Crooks hleděli nasupeně dolů, aby se vyhnuli jejímu pohledu. „Když to víte,“ otázal se Candy, „proč se nás tedy ptáte, kde je Curley?“

Dívala se na ně jako na zábavnou podívanou. „Tohle je zvláštní. Můžu načapat kterýho chci mužského, když je sám, tak je s ním řeč. Ale jak už jste dva pohromadě, tak už nechcete mluvit. Má to nákej smysl?“ Přestala si hrát s prsty a položila ruce na kyčle. „Vy máte jeden před druhým strach, to je ono! Každý máte strach, že druhý na vás budou něco vědět.“

„Abyste snad už radši šla k vám domů,“ ozval se po chvíli Crooks. „My bysme se neradi do něčeho dostali.“

„Skrz mě se do ničeho nedostanete. Jednou za čas si přece můžu chtít taky s někým promluvit. Mám snad pořád čučet jen u nás doma?“

Candy si položil pahýl zápěstí na koleno a lehoučce si ho třel rukou. „Máte svého muže,“ promluvil vyčítavě. „Co tedy máte co lízt za jinejma a dělat mrzutosti!“

Holka se nakvasila: „Muže mám, to se ví. Však ho všecky znáte. Báječnej, vidíte! Celej den nedělá nic než vyhrožuje, jak zatočí s mužskejma, co nemá rád, a on vám nemá rád žádnýho. Myslíte, že budu čučet v tý barabizně a poslouchat Curleyho, jak mu levičkou namíří doprostřed a jak mu pravičkou umístí osvědčenej hák? A počítá ‚Jedna dvě – jedna dvě, a bude vyřízenej‘.“ Odmlčela se; rozmrzelost z jejího obličejce zmizela a objevil se na něm zájem. „Poslyšte – copak to měl Curley s tou rukou?“

Nastalo rozpačité mlčení. Candy pohlédl kradmo na Lennieho. Potom zakašlal. „Víte, paničko ... Curley ... ona se mu dostala do mašiny, a ta mu ji pochroumala.“

Chvilku se dívala a pak se zachechtala. „To jsou kecý! Snad nechcete, abych vám to věřila! Curley si něco začal, ale jinej mu to skončil: Dostala se mu do mašiny – to povídejte někomu jinýmu. No, teď už nebude zkoušet se žádným to svý Jedna dvě, když má pochroumanou ruku. Kdopak mu ji pochroumal?“

Candy nabručeně opakoval: „Dostala se mu do mašiny.“

„No dejme tomu,“ řekla na to opovržlivě. „Tak ho teda krejte, když chcete. Pro mě za mě. Vy vandráci si o sobě nák trošku moc myslíte. Snad mě nemáte za malý dítě? Abyste věděli, já jsem mohla jezdit s divadlem! A prosím ne jednou! A jeden takovej mi říkal, že mě dostane k filmu...“ Rozhořčení ji připravilo o dech. „Sobota večer! Každý si někam jde za zábavou. Každý! A co dělám já? Já tady stojím a bavím se s takovou vandráčkou holotou – s jedním černým, s jedním praštěným a jedním oblezlým, pitomým dědkem – a musím bejt ráda, protože žádnéj jinej tady není.“

Lennie na ni hleděl s pootevřenými ústy. Crooks se stáhl do strašné ochranné důstojnosti černocha. Ale se starým Candyem se udála změna. Znenadání vstal a soudek, na kterém předtím seděl, prudce odstrčil dozadu. „Já už toho mám dost!“ prohlásil vztekle. „Sem vás nikdo nezval. Už jsme vám to říkali. A co se *nás* teče, to se setzatraceně mejlíte. Jakpak byste taky s tím vaším slepičím rozumkem mohla vědět, my že nejsme žádný vandráci! Dejme tomu, že se vám povede vyndat nám odtud paty. Povídám: *dejme tomu*. Vy si myslíte, že nás pak čeká jenom silnice a nový shánění práce zase za pár prašivejch šestáků, jako tady? To vy asi nevíte, že můžem na náš vlastní ranč a pod naši vlastní střechu! My tady zůstat nemusíme. My máme kde bydlet a slepice a ovocný stromy a stokrát hezčí ranč, než je tenhle. A máme kamarády, kamarády máme! Bejvaly snad doby, kdy jsme se toho báli, že nás vyhodějí, ale teď se už nebojíme. Máme naše vlastní hospodářství, a to je naše a můžem si tam jít hospodařit.“

Curleyova žena se mu dala do smíchu. „To jsou kecý! Takovejch já už viděla! Kdybyste měli celý dva šestáky, tak teď někde sedíte, každej nad jedním panákem kukuřičný, a jak byste ještě vylizovali prázdný skleničky! Však já takový znám.“

Candy byl v obličejí stále rudější a rudější, ale dovedl se ovládnout a nechal ji domluvit. Byl přece pánem situace. „To jsem moh vědět,“ začal pak mírně. „Abyste snad už radši šla po svým. My už jsme vám svoje řekli. My to víme, co máme, a jestli to víte vy, na tom nám nesejde. Tak abyste snad už radši vypadla, protože Curley to asi rád nevidí, aby mu panička chodila do maštale za takovou ‚holotou‘.“

Přešla zrakem z obličejí na obličej, všechny byly vůči ní uzavřeny. A nejdéle hleděla na Lennieho, až rozpačitě sklopil oči. Najednou se otázala: „Odkud máte na obličejí ty modřiny?“

Lennie zvedl provinile oči: „Kdo – já?“

„Ano, vy.“

Lennie se podíval na Candyho, hledal pomoc; pak se zase zahleděl do klína. „Ona se mu dostala ruka do mašiny.“

Curleyova žena se rozchechtala. „To je dobrý! Do mašiny! My si spolu ještě pohovoříme. Já mám mašiny ráda.“

Tu se do toho vmísil Candy. „*Toho* hezky nechte. Kolem *tohohle* moc neocmrdujte. Já to řeknu Georgeovi, co jste povídala. On vám to zatrhne, začínat si něco s Lenniem.“

„Kterej to je, ten George? Ten malej, co jste s ním přišel?“

Lennie se blaženě usmál. „Ten, ten. Ten je to, a on mi dovolí opatrovat králíky.“

„Když vám nejde o nic víc, někýho toho králíka bych vám už snad sehnala.“

Crooks se zvedl ze své palandy a postavil se proti ní. „Já už toho mám dost,“ prohlásil klidně. „Dovolil vám někdo chodit do sednice barevnýho? Dovolil

vám někdo vůbec tady takhle ocmrdovat? Tak se hezky klidte, a rychle! Jestli ne, tak řeknu šéfovi, aby vás do maštale vůbec nepouštěl.“

Opovrživě se na něho obrátila. „Poslouchej, černej. Víš co můžu udělat, jestli ještě otevřeš hubu?“

Crooks na ní utkvěl zoufalým pohledem a pak si sedl na palandu a stáhl se do sebe.

Zahnala ho do úzkých. „Víš, co bych mohla udělat?“

Crooks jako by se začal smršťovat, tiskl se ke stěně. „Vím, milostpaní.“

„Abys teda, černej, věděl, kde je tvý místo! Mohla bych ti snadno a rychle pomoci k houpačce na stromě, a bylo by po legraci.“

Crooks se scvrkl v nic. Neměl osobnost, neměl své já – nic, co by mohlo vzbudit ať už zálibení, nebo nechuť. „Ano, milostpaní.“ Jeho hlas byl bezbarvý.

Chvilíčku nad ním stála, jako by čekala, až se pohne, aby po něm šlehla znovu; ale Crooks seděl bez nejmenšího hnutí, oči odvráceny, všechno, co by mohlo způsobit nelibost, zataženo dovnitř. Až pak se obrátila k druhým dvěma.

Starý Candy na ni hleděl jako u vidění. „Kdybyste to udělala, my bysme to řekli,“ prohlásil klidně. „Řekli bysme, že jste si to o Crooksovi vymyslela.“

„Spánembohem, řekněte!“ odsekla. „Na to by někdo něco dal, však vy to víte! Na vás by žádněj nic nedal.“

Candy splaskl. „Kdepak na nás,“ dal jí za pravdu. „Na nás by žádněj nedal.“

„Kdyby tady byl George,“ zakňoural Lennie. „Kdyby tady byl George!“

Candy k němu přistoupil. „I neměj starosti. Mládenci už jdou domů, teď jsem je zaslechl. George bude v baráku jedna dvě.“ Obrátil se ke Curleyově ženě. „Jděte už radši domů,“ vybídl ji klidně. „Jestli hned odejdete, my to Curleymu neřeknem, že jste tady byla.“

Drze si ho přeměřila. „To není tak jistý, že jste něco slyšel.“

„Radši si s tím nehrajte,“ varoval ji Candy. „I jestli něco není jistý, měla byste být opatrná.“

Obrátila se k Lenniemu. „To jsem ráda, že jste ho, Curleyho, trošičku pošramotil. On si o to říká. Já bych ho někdy chtěla zmlátit sama.“ Vyklouzla ze dveří a zmizela v temné stáji. A když procházela stájí, ohlávkové řetízky chřestily, někteří koně frkali, jiní podupávali.

Crooks jako by se pozvolna vybíral z těch ochranných vrstev, kterými se obložil. „Byla to pravda, co jste říkal, že se mládenci už vrátili?“

„Jakpak by ne! Já je slyšel.“

„Vidíte, já neslyšel nic.“

„Bouchly vrata,“ vysvětloval Candy. A pokračoval: „Ta Curleyho žena ale *dovede* chodit potichoučku! Musí v tom už asi mít ohromnou pracki.“

Crooks se teď tomuto předmětu hovoru vyhýbal. „Abyste snad, mládenci, radši šli. Já už vás tady dvakrát moc rád nevidím. Barevnej musí mít některý práva, i když o ně nestojí.“

„To ti ta čubka říkat neměla,“ poznamenal Candy.

„To nic nebylo,“ řekl na to Crooks. „To bylo tím, že jste sem tak přišli a tady u mě seděli — já zapomněl. Ono je to tak, jak to říkala.“

Ve stáji zafrkali koně a zazněli řetízky a nějaký hlas zavolal: „Lennie! Jářku, Lennie. Jsi v maštali?“

„To je George!“ vykřikl Lennie. A odpověděl: „Tady, Georgi! Tady jsem, v sedniče.“

V okamžiku byl už do dveří zarámován George; káravě se rozhlížel. „Copak děláš v Crooksový sednici? Co jsi sem vůbec chodil?“

Crooks mu přítakal: „Já jim to říkal, ale oni na to nic nedali.“

„Proč si je tedy nevykop?“

„Mně to ani moc nevadilo. Lennie je hodnej člověk.“

Vtom se vyburcoval i Candy. „Jé, Georgi! Tak já nad tím špekuloval a špekuloval. A přišel jsem na to, jak my na těch králíčkách budem moct dokonce vydělávat.“

George se zakabonil. „Říkal jsem ti snad, abys o tom žádnýmu nevykládal.“

Candy schlípl. „Však já taky nikomu neříkal, jenom Crooksovi.“

„Mažte už, mládenci,“ přikazoval George. „Kristepane, ani na chvilku nesmím vytáhnout paty.“

Candy a Lennie se zvedli a zamířili ke dveřím. „Candy!“ zavolal Crooks.

„Co je?“

„Pamatujete, co jsem říkal o tom okopávání a jiným takovým podělkování?“

„I pamatuju.“

„Tak na to zase zapomeňte. To já nemyslel vážně. To já jen tak. Na takovej ranč by se mi ani nechtělo.“

„No dobrá. Jak myslíš. Dobrou noc.“

Všichni tři vyšli ze dveří. Když procházeli stájí, koně frkali a ohlávkové řetízky chřestily.

Crooks seděl na palandě a chvilku se díval na dveře a pak sáhl po lahvičce s mazáním. Vykasal si na zádech košili, nalil si na růžovou dlaň pár kapek mazání, opsal rukou oblouk a začal si pomaloučku třít záda.

5

Na jednom konci ohromné stáje bylo vysoko narovnáno čerstvé seno a nad tou kupou, zavěšen na kladce, visel čtyřramenný drapák na balíky sena. K druhému konci stáje se seno svažovalo jako nějaké horské úbočí a

pak následovala rovinka novým senem ještě nezaplněná. U bočních stěn bylo vidět jesle a mezi příčkami prokukovaly hlavy koní.

Bylo nedělní odpoledne. Hovíci si koně okusovali zbylé hromádky sena, hryzali do dřeva žlabů a chřestili ohlávkovými řetízky. Škvírami ve stěnách prořezávalo se do stáje odpolední slunce a jasnými čarami lehalo na seno. Vzduch byl rozbuzen mouchami, líným odpoledním bzukotem.

Zvenčí sem doléhalo zvonění podkov o železnou hůlku a mužské výkřiky, vtípkující, povzbuzující a vysmívající se. Ale uvnitř byl klid a bzukot, bylo tam ospale a teplo.

Ve stáji byl jen Lennie, a ten seděl v seně vedle bedny pod žlabem na onom konci, kde ještě nebylo narovnáno seno. Seděl v seně a hleděl na maličké mrtvé štěňátko, které před ním leželo. Hleděl tak na ně dlouho a pak natáhl svou ohromnou ruku a začal je hladit, hladit je celé, od čumáčku k ocásku.

A Lennie to štěně tiše oslovil: „Pročpak jsi z toho muselo mít smrt? Ty přece nejsi žádná maličká myšička. Vždyť já tě ani tak moc nehladil!“ Zvedl štěněti hlavičku, zadíval se mu na čumáček a promluvil k němu. „Až na to George přijde, že jsi zabítý, on mi pak snad ani nedovolí opatrovat králíky.“

Na místě, které nebylo na očích, vyhloubil jamku, položil do ní štěně a přikryl je senem; ale civěl dál na hrobeček, který štěněti udělal. „Tohle přece ještě není nic tak špatnýho, abych se musel utíkat schovat do vrbiček. To se ví, že není! Georgeovi řeknu, že jsem ho našel mrtvý.“

Odhrabal štěně, prohlédl si je a začal je hladit od uší až po ocas.

„Jenže on to pozná,“ pokračoval žalostně. „George vždycky všecko pozná. „Spustí na mě: „To jsi udělal ty! To víš, na mě si nepřijdeš!“ A potom řekne: „Za to nebudeš smět opatrovat králíky.““

Vtom do něho vjel vztek. „Potvoro jedna! Pročpak tě to muselo zabít?! Ty přece nejsi žádná maličká myšička!“ Zvedl štěně a mrštil jím pryč. Obrátil se k němu zády. Seděl s hlavou nad koleny a šeptal: „Teď nebudu smět opatrovat králíky. Teď mi to nedovolí.“ A kolíbal se ve svém hoři dopředu dozadu.

Zvenčí sem dolehlo zazvonění podkovy o železnou hůlku a pak sboreček výkřiků. Lennie vstal, přinesl si štěně zpátky a položil je na seno; pak se posadil. Začal štěně znovu hladit. „Ty jsi nebylo ještě dost velký,“ žalostnil. „Co se mi toho nařikali, že ještě nejsi dost velký! To já nevěděl, že tě člověk může tak lehko zabít.“ Jeho prsty si hrály s poddajným uchem štěněte. „On z toho nebude George možná nic dělat. Vždyť co mu na něm, převítovi jednom neřádným, vlastně záleželo!“

Kolem pažení posledního stání pro koně přišla sem Curleyova žena. Přišla potichoučku, takže ji nezpozoroval. Byla zase v křiklavých kretonových šatech a v trepkách s červenými pštrošími péry. Obličej měla nalíčený a buřtíčky jejích natočených vlasů byly všechny na svém místě. Byla už téměř u něho, když Lennie zvedl oči a spatřil ji před sebou.

Padla na něho hrůza. Začal roztaženými prsty hrabat na štěně seno. Vrhel na

ni nevlídný pohled.

„Copak to tady máte, hošíčku?“ oslovila ho.

Lennie na ni upřel oči. „George říkal, abych s váma nic neměl – abych s váma nemluvil, zkrátka – nic.“

Dala se do smíchu. „Tak vám teda ve všem poroučí George?“

Lennie sklopil zrak na seno. „Říkal, jestli s váma budu mluvit nebo zkrátka něco, že nebudu smět opatrovat králíky.“

„On se bojí, aby se Curley nevztekal,“ vysvětlovala klidně. „Ale Curley teď nosí ruku na pásce – no, a kdyby to do něj vjelo, tak mu přelámete ještě druhou ruku. To víte, já si nechám nabulíkovat, že se mu dostala do mašiny!“

Lennie odolával. „Ba ne. Já s váma mluvit nebudu, zkrátka nic.“

Klekla si vedle něho do sena. „Koukejte. Všecky mužský teď hrajou podkovovej turnaj. Jsou teprv čtyry hodiny. Žádněj se vám od toho turnaje netrhne. Pročpak byste si se mnou nemoh popovídat? Kdyby já se dostanu k tomu, abych si mohla s někým popovídat? Já vám jsem tak strašně opuštěná.“

Lennie na to: „Když já s váma nesmím mluvit, a zkrátka nic.“

„Já jsem tak opuštěná. Vy si můžete s lidma popovídat, ale já nemám s kým, jenom s Curleym. A ten se pořád vzteká. Jak vám by se zajídalo, nemoc si s žádným promluvit?“

„Když já nesmím. George má strach, abych se do něčeho nedostal.“

Převedla řeč jinam. „Copak to tam máte přikrytýho?“

Tu znovu padl na Lennieho všechen jeho žal. „Jen můj maličký štěňátko.“ A odhrábl ze štěněte seno.

„Ale,“ vykřikla, „vždyť ono je mrtvý!“

„Ono bylo takový maličký. Já si s ním jenom hrál ... a ono dělalo, jako by mě chtělo kousnout ... a já zas, jako bych ho chtěl plácnout ... a ... a plác jsem ho. A ono bylo po něm.“

„Že byste si z toho něco dělali!“ začala ho utěšovat. „Vždyť to byl jen pitomej čokl. Jedna dvě dostanete jinýho. Čoklů tady všude máte...“

„Z toho já bych si tolik nedělal,“ vykládal Lennie žalostivě. „Ale on mi teď George nedovolí opatrovat králíky.“

„A proč?“

„On říkal, jestli ještě něco vyvedu, tak že mi nedovolí opatrovat králíky.“

Přisunula se blíž k němu a mluvila teď konejšivě. „Z toho, že se mnou nemáte mluvit, si nedělejte žádnou hlavu. Slyšíte je, mužský, jak tam hulákají. Vždyť se hraje o čtyry dolary. Dokud to nebude dohraný, tak se vám od toho žádněj nehne.“

„Jestli mě George uvidí, jak s váma mluvím, to si to od něj vypiju,“ namítl Lennie opatrnicky. „On mi to říkal.“

V jejím obličejí se objevil vztek. „Copak je na mně něco tak špatnýho? Copak nemám právo taky si s někým popovídat? Zač mě ty lidi vůbec mají? Vy jste přece hodnej člověk. To bych ráda věděla, proč bych si s váma nemohla

popovídat? Vždyť vám nedělám nic zlého.“

„Ale George říká, že nás do něčeho zamícháte.“

„To jsou řeči! Dělán vám něco zlého? Co já tady mám za život, to je tady každému jedno. Víte, na takovejhle život nejsem zvyklá. Ze mě mohlo něco bejt.“ A záhadně dodala: „A možná, že ještě bude.“ Nyní to už byl příval slov chrhlených v záchvatu sdílnosti, jako by pospíchala, než přijde o posluchače. „Já bydlela v Salinasu, přímo v městě. My se tam přistěhovali, když jsem ještě byla malá. Jednou tam přijelo divadlo a já se s jedním tím hercem seznámila. A ten mi říkal, že bych mohla jezdit s nima. Jenže máma mě nechtěla pustit. Že prej mi je teprv patnáct let. Ale ten jistej říkal, proč prej bych nemohla. Ject tenkrát s nima, to víte, že takovejhle život bych dnes neměla.“

Lennie začal štěně hladit od hlavičky až po ocásek a zase zpátky. „My budem mít malý hospodářstvíčko — a taky králíky,“ začal vykládat.

Spěchala se svou historií, než ji někdo přeruší. „Potom jsem se seznámila zase s jedním, a ten byl od filmu. Vzal mě do týhle Elitní taneční síně. A říkal mi, že mě dostane k filmu. Že prej jsem jistá trefa. Jak prej se vrátí do Hollywoodu, že mi hned napíše.“ Podívala se pozorně na Lennieho, aby vyčetla, zda to na něho učinilo dojem. „Ale psaní nepřišlo žádný. Já byla svatě přesvědčená, že mi ho máma sebrala. Nezůstanu přece tam, kde to nikam nedotáhnu a kde mi kradou psaní. Ještě jsem se jí zeptala, jestli ho ukradla, a ona, že prej ne. A tak jsem se vdala za Curleyho. S tím jsem se seznámila taky tenkrát v tý Elitní taneční síni. Posloucháte?“

„Já? Jakpak by ne.“

„Víte, tohle já ještě neříkala nikomu. A snad bych to ani neměla říkat. Já ho, Curleyho, nemám ráda. On není hodnej.“ A protože k Lenniemu pojala důvěru, přisunula se blíž a posadila se vedle něho. „Já mohla bejt u filmu a mohla chodit krásně volblíkaná zrovna tak krásně volblíkaná jako ony. A mohla jsem vysedávat v takovejch ohromnejch hotelech a dávat se fotografovat. Jak tam bejvají tuhlety předváděčky, já na ně mohla chodit, a mluvit do rádia, ani cent by mě to nebylo stálo, protože bych byla vod filmu. A se všema těma krásnejma šatama by to bylo taky tak. Protože ten jistej říkal, že jsem jistá trefa.“ Zvedla oči na Lennieho a celou paží a rukou udělala drobné, ale majestátní gesto, aby ukázala, že dovede hrát divadlo. Začala zápěstím a pokračovala prsty, s malíčkem od ostatních prstů majestátně odtazeným.

Lennie zhluboka povzdechl. Zvenčí k nim dolehlo zazvonění podkovy o kov a potom sbor oslavujících výkřiků. „Někdo trefil dvakrát,“ poznamenala Curleyova žena.

Jak se slunce sklánělo, světlo teď stoupalo a sluneční proužky lezly po stěně nahoru a dopadaly přes jesle a přes hlavy koní.

„Kdybych to štěně vodnes a někam zahodil,“ promluvil Lennie, „možná by se to George ani nedověděl. A pak bych moh ty králíky krásně vopatrovat.“

Curleyova žena se rozzlobila. „To neumíte myslet na nic jinýho než na králíky?“

„My budem mít malý hospodářstvíčko,“ vedl Lennie dál svou. „Budem mít domeček a kousek pole s vojtěškou, a ta vojtěška bude pro králíky, a já vemu pytel a nacpu ho plnej vojtěškou a pak ho vodnesu těm králíkům.“

„A co jste se tak zfamfrněl do králíků?“

Lennieho to stálo pořádné zamyšlení, aby se dobral nějakého závěru. Začal se k ní opatně přitahovat, až byl těsně u ní. „Já se rád mazlím s hezkejma věcmi. Jednou jsem viděl na trhu tyhlety králíky s dlouhou srstí. To vám byla krása! Když nemám nic lepšího, tak se někdy mazlím i s myšma.“

Curleyova žena si od něho maličko poodsedla. „Vy asi máte o kolečko víc.“

„Ba ne, nemám,“ vykládal Lennie vážně. „George říká, že nemám. Já rád jezdím prstama po hezkejch věcech, když jsou takový heboučký.“

To ji trochu uklidnilo. „To každej. To dělá rád každej! Já omakávám ráda hedvábí a samet. Omakáváte rád samet?“

Lennie se blaženě zahihňal. „Jakpak by ne, a jak!“ vykřikl rozradovaně. „Ten já měl taky. Od jedny paní, a ta paní byla ... teta Klára. Schválně mi ho jednou přinesla — asi takhle velkej kousek. Škoda že ho už nemám.“ Obličej se mu zachmuřil. „Já ho ztratil. Už dávno.“

Curleyova žena se dala do smíchu. „Vy jste ale blázen! Ale takhle jste hodnej člověk. Jako takový velký děcko. Ale člověk vám vlastně dost rozumí. Když já se češu, já si taky kolikrát začnu hladit vlasy, protože jsou takový heboučký.“ Aby mu ukázala, jak to dělá, přejela si prsty po temeni hlavy. „Některý lidi mají vlasy hrubý,“ poznamenala samolibě, „třebas Curley. Ten vám má vlasy jako dráty. Ale moje jsou jemný a heboučký. To se ví, já si je taky hodně kartáčuju. To jim dává jemnost. Mákněte si — tuhle.“ Vzala jeho ruku a položila si ji na hlavu. „Jen si mákněte, jaký jsou heboučký.“

Lennieho ohromné prsty ji začaly hladit po vlasech.

„Ale abyste mi je nerozcuchal.“

„Jé, to je hezký,“ liboval si a trochu víc přitlačil. „Jé, to je hezký!“

„Dejte přece pozor, vždyť mi je rozcucháte.“ A pak už rozzlobeně: „Nechte toho už, budu celá rozcuchaná!“

Uškubla hlavou na stranu, a Lennieho prsty se jí na vlasech sevřely a nechtěly pustit. „Pustte! Tak už pustte!“

Lennie se vyděsil. Obličej se mu zkroutil. Vtom zaječela, a jeho druhá ruka jí přikryla ústa a nos a sevřela se. „To ne, prosím vás,“ žadonil. „Nechte toho, prosím vás. George se bude zlobit.“

Škubala se mu divoce pod rukama. Nohama tloukla do sena a hleděla se mu vykrotit; zpod ruky mu vycházelo zastřené ječení. Lennie se hrůzou rozplakal a začal jí prosit: „Jé! Tohle mi, prosím vás, nedělejte. George pak řekne, že jsem něco proved. A nedovolí mi opatrovat králíky.“ Pohnul trochu rukou a z jejích úst vyšel chraplavý výkřik. Tu se Lennie dohřál. „Nechte si to už! Jenom mi neječte! Ještě mě přivedete do maléru, tak jak to říkal George. Nechte toho už přece!“ Ale ona sebou škubala dál a v očích měla šilenou hrůzu. Zacloumal jí

proto; měl už na ni vztek. „Přestaňte mi ječet!“ A zacloumal jí; její tělo sebou plesko jako ryba. A už se ani nepohnula, neboť Lennie jí zlomil vaz.

Podíval se na ni; opatrně jí sňal ruku z úst, a ona ležela bez hnutí. „Já vám nechci nic udělat,“ promluvil na ni, „ale jestli budete ječet, George se bude zlobit.“ Když na to nic neřekla a ani se nepohnula, naklonil se až nad ni. Zvedl jí paži a nechal ji zase klesnout. Chvilíčku byl vyjevený. A pak zděšeně zašeptal: „Já něco proved. Já zas něco proved.“

Začal přihrabávat seno, až ji zčásti přikryl.

Zvenci zalehly do stáje výkřiky hráčů a dvojí zazvonění podkovy o kov. Poprvé si uvědomil svět mimo stáj. Schouliil se do sena a poslouchal. „Teď já opravdu něco proved,“ povídal si, „tohle já neměl. George se bude zlobit. A ... a jak on to říkal ... zalízt si do vrbiček a zůstat tam schovanej, dokud on nepřijde. On se bude zlobit. Ve vrbičkách, dokud on nepřijde. Tak on to George říkal.“ Lennie se vrátil k mrtvé a zadíval se na ni. Hned u ní leželo štěně. Zvedl je. „Já ho někam zahodím. Ono stačí už tohle.“ Zastrčil si štěně pod kazajku a odpízlil se ke stěně; vykukoval pak škvírami ven, tam, kde házeli podkovami. Potom se přepízlil kolem posledních jeslí a zmizel.

Sluneční proužky byly už vysoko na stěně a světlo ve stáji ztrácelo sílu. Curleyova žena ležela naznak a zpolovice ji přikrývalo seno.

Ve stáji byl svatý klid, a klid odpoledne byl i na ranči. I zvonění házených podkov a hlasy účastníků hry jako by se tlumily. Vzduch ve stáji šel dříve než den venku. Otevřeným otvorem pro skládání sena vlétl do stáje holub, zakroužil a zase vylétl. Kolem posledního stání pro koně přišla sem ovčákova fena, hubená a dlouhá, s těžkými skleslými cecíky. V půli cesty k bedně, kde měla štěňata, zachytila čenichem mrtvý pach Curleyovy ženy a na hřbetě se jí naježila srst. Zakňučela a přilezla schlíple k bedně a skočila mezi štěňata.

Curleyova žena ležela polozakryta žlutým senem. A sprostota a plány a spády, nespokojenost a fňukání po troše pozornosti, to všechno bylo už z jejího obličeje pryč. Byla hezoučká a prostá a obličej měla líbezny a mladý. Její narůžovo nalíčené tváře a narudo nabarvené rty vzbuzovaly nyní dojem, jako by byla živá a jako by lehounce podřimovala. Kadeře, ty droboučké buřtičky, měla rozestřeny za hlavou na seně a rty pootevřeny.

Jak se to někdy stává, okamžik se tu usadil a zabydlel se na mnohem déle než na mžiknutí. A zvuk se zastavil a pohyb se zarazil na mnohem, mnohem déle než na okamžik.

Potom se čas začal zase pomaloučku probouzet a vlekl se líně dál. Na druhé straně jeslí dupali koně a zvonily ohlávkové řetízky. Mužské hlasy venku zesílily a zjasněly.

Za rohem posledního stání se ozval hlas starého Candyho. „Lennie! Jářku, Lennie! Jsi tady? Já teď o tom ještě špekuloval. Viš, Lennie, jak to můžem udělat?“ A starý Candy se objevil na rohu posledního stání. „Haló, Lennie?“ zavolal ještě jednou; a pak se zastavil a jeho tělo zdřevěnělo. Podrbal se hladkým zápěstím

po bílém strništi svých licousů. „Já nevěděl, že jste tady,“ omlouval se Curleyově ženě.

Když neodpověděla, přistoupil blíž. „Tady v maštali byste spát neměla,“ řekl s výtčkou; a pak už byl u ní a — „Kriste Ježíši!“ Bezradně se rozhlížel a přetřel si vousy. A pak poskočil a vyšel rychle ven.

Ale stáj už ožila. Koně dupali a frkali, žvýkali slámu podestýlky a tloukli ohlávkovými řetízky. Ve chvíličky byl nazpátek, a s ním George.

„Copak jsi mi chtěl?“ otázal se uklízeče.

Candy ukázal na Curleyovu ženu. George zůstal civět. „Co je s ní?“ otázel se, pak přistoupil blíž a jako by opakoval po starém: „Kriste Ježíši!“ Přiklekl k ní. Položil jí ruku na srdce. A když potom vstal, pomalu a strnule, obličej měl tvrdý a tuhý jako dřevo a oči měl bezcitné.

Candy se otázal: „Kdo to udělal?“

George se na něho studeně podíval: „Tebe to nenapadlo?“ A Candy mlčel. „To já moh vědět,“ pokračoval George zoufale. „Tadyhle vzadu v hlavě jsem to vlastně věděl.“

„Co budem, Georgi, dělat? Co teď budem dělat?“

Trvalo mu to dlouho, než Candymu odpověděl. „Abysme ... abysme to snad ... řekli mládencům. Nejlepší snad ho chytit a zavřít. Nechat ho utýct, to nemůžem. Ono by to boží hovádko zašlo hladem.“ Pokusil se dodat si důvěry. „Třeba bude jen zavřenej a budou na něj hodný.“

Ale Candy mu vzrušeně odporoval. „Měli bysme ho nechat utýct. To neznáš tohohle Curleyho. Curley ho bude chtít dát zlynčovat. Curley ho dá voddělat.“

George sledoval Candyho rty. Promluvil teprve po chvíli. „To je pravda. To on jistě bude chtít. A mládenci taky.“ A zadíval se znovu na Curleyovu ženu.

A nyní vyslovil Candy svou největší obavu. „A půjde to, abysme si to hospodářstvíčko mohli koupit my dva? — Vid', že to půjde, Georgi. My dva si tam snad taky budem moct hezky užít, vid', Georgi. Vid', že to půjde.“

Ještě než George odpověděl, sklopil Candy hlavu a zahleděl se dolů do sena. Věděl už.

Georgeův hlas byl zjihlý. „Jako bych to byl nevěděl od samýho začátku! Jako bych to nebyl věděl, že z toho nikdy nic nebude! On o tom vždycky tak rád poslouchal, že jsem si nakonec začal sám říkat, proč by to nebylo možný.“

„Tedy z toho všeho nic nebude?“ otázal se Candy zkormouceně.

Na to George neodpověděl. „Oddělám si tady ten měsíc, shrábnu svejch padesát dolarů a zůstanu celou noc v městě někde u kurev. Nebo zapadnu do řáký herny a nepudu odtamtud, dokud nebudou zavírat. A pak se zas vrátím na ranč a měsíc budu zas dělat a shrábnu novejch padesát dolarů...“

„Vždyť on je takovej hodnej,“ ozval se Candy. „To bych já do něj nikdy nebyl řek, že by moh provést něco takovýhohle.“

George byl stále zahleděn na Curleyovu ženu. „Z řákýho lotrovství to Lennie neudělal. Navváděl se toho moc, ale jednou jedinkrát to nemyslel špatně.“

Narovnal se a podíval se zase na Candyho. „Koukej se. Musíme to říct mládencům. Budou ho muset přivít. Jinýho nezbejvá. Snad mu nic neudělají.“ A prudce: „Já to nedovolím, aby Lenniemu něco udělali! — Koukej se. Mládenci by si mohli myslet, že já jsem v tom taky. Já tedy půjdu do baru a ty za chvíli vyjdeš z maštale a mládencům to řekneš, a já pak přijdu a budu dělat, jako že jsi tu tak vidím poprvé. Uděláš to tak? Aby si mládenci nemysleli, že já jsem v tom taky.“

„Ale to víš, Georgi. To víš, že to udělám.“

„Tak už je to dobrý. Ty teď takový dvě minuty ještě počkáš a pak vyletiš a začneš vykládat, jako bys na ni zrovna přišel. Tak já už jdu.“ George se obrátil a rychle odcházel z maštale ven.

Starý Candy se za ním díval. Ohlédl se pak bezradně na Curleyovu ženu a jeho žal a jeho vztek se začaly pomalu vtělovat v slova. „Šlundo jedna zatracená,“ ulevil si vztekle. „To ty jsi spískala! Teď jsi asi šťastná! To se přece vědělo, že skrz tebe bude mela! Nebylo v tobě za mák dobrýho. A ani teď v tobě není za mák dobrýho — ty mrcho jedna, ty kurvo!“ Rozfňukal se a hlas se mu roztrásl. „Moh jsem se rejpat v zahrádce a mejt jim nádobí.“ Odmkl se a pak už pokračoval monotónně, opakoval stará slova: „Přijede dejme tomu do města cirkus nebo se tam bude hrát zápas ... tak se zkrátka seberem a jde se ... praštime s prací, a jde se. Nebudem se žádnýho dovolovat. A měli bychom tam prase a slepice ... v zimě ... takový bachratý kamínka ... a když by přišlo ... seděli bysme si doma.“ Oči se mu oslepily slzami; otočil se a malátně se ubíral ze stáje a pahýlem zápěstí si třel štětinaté licousy.

Hluk, který venku dělali při hře s podkovami, zmlkl. Ozvaly se zvýšené výtavající se hlasy, zadusaly pádící nohy, a hráči vrazili do stáje. Slim a Carlson, mladý Whit a Curley, a vzadu, mimo dosah pozornosti, Crooks. Za nimi přiběhl Candy a jako poslední se přičítal George. Měl už na sobě zapnutou modrou kazajku a svůj černý klobouk měl vražen hluboko do očí. Přehnali se kolem posledního stání. Jejich oči našly v šeru Curleyovu ženu; všichni se zarazili, zůstali tiše stát a dívali se.

Po chvíli k ní Slim klidně přistoupil a sáhl jí na zápěstí. Hubeným prstem se dotkl její tváře, potom jí rukou zajel pod trošičku stočenou šiji a jeho prsty jí začaly ohmatávat vaz. Když se zas narovnal, všichni se natlačili až k ní, a tajemná síla smrti byla tatam.

Curley náhle ožil. „Já vím, kdo jí to udělal!“ rozkřikl se. „To udělal ten velkej pacholek! Já to vím. Všecky ostatní byli přece venku na podkovich.“ Zmocnila se ho zuřivost. „Však já ho dostanu! Už si jdu pro bouchačku. Já ho musím voddělat sám. A prásknu mu ji do břicha. Jdeme, mládenci!“ Vyřtil se zběsile ze stáje. „Já si skočím pro moji lugerovku,“ vzpomněl si Carlson, a vyběhl také.

Slim se obrátil mírně k Georgeovi. „Já bych taky myslel, že to udělal Lennie. Má zlámanej vaz. To vypadá na něho.“

George na to neřekl nic, jen pomalu přikývl. Klobouk měl hluboko do čela,

takže oči měl zakryty.

„Bylo to možná tak ňák jako v tom Weedu, jak jsi o tom povídal.“

George znovu přikývl.

Slim povzddechl. „Co dělat, budu ho tedy muset chytit. Kam myslíš, že moh utýct?“

Georgeovi jako by to chvíli trvalo, než dokázal vypravit ze sebe slovo. „Asi ... asi by utíkal na jih. My přišli ze severu, tak on by utíkal na jih.“

„Budem ho muset chytit,“ opakoval Slim.

George přistoupil až k němu. „Nešlo by to snad odvést ho k šerifovi, a oni by ho zavřeli? Vždyť on to nemá, Slime, v hlavě v pořádku. Z ňákýho lotrovství on to jistě neudělal.“

Slim na to přikývl. „I snad šlo. Snad by to šlo, kdybysme mohli Curleyho udržet doma. Jenže Curley si to nedá vzít, bude ho chtít zastřelit. On je Curley pořád ještě rozzuřenej skrz tu ruku. A když ho zavrou, co když ho budou držet svázanýho v kleci? O to není, Georgi, vůbec co stát.“

„Já vím, já vím.“

Do stáje se přihnál Carlson s řevem: „Ten pacholek mi ukrad mou lugerovku! V ranci nic nemám.“ A za ním přiběhl Curley, v zdravé ruce pušku. Byl už zchlazený.

„Co se dá dělat, mládenci,“ řekl na Carlsonovu zprávu. „Černej má bouchačku. Skočte si pro ni, Carlone. A jak toho pacholka uvidíte, nedejte mu čas, aby střílil první. A miřte mu na břicho! To ho složí.“

„Já nemám nic na střelení,“ připomínal rozčileně Whit.

„Vy půjdete do Soledadu a přivedete policajta. Jděte za Al Wiltsem, ten přece dělává šerifovi policajta. Tak se jde.“ Obrátil se podezřívavě na George. „Vy s námi taky jdete, člověče.“

„To se ví, že půjdu. Ale koukněte se, Curley. On ten chlap je chudák, je to magor. Nestřílejte ho. Vždyť on ani nevěděl, co dělá.“

„Nestřílejte ho!“ rozkřikl se Curley. „A má Carlsonovu lugerovku! Ten se musí odstřelit!“

„Co když Carlson tu pistoli třeba ztratil,“ namítl George chabě.

„Ráno jsem ji ještě viděl,“ tvrdil Carlson. „Tu mi někdo ukrad.“

Slim se při tom díval na Curleyovu ženu. „Snad abyste, Curley, radši zůstal tady u své paní,“ navrhl mu.

Curley zrudl v obličejí. „Ne, já jdu! Mám sice jenom jednu ruku, ale tomu velkýmu pacholkovi musím jednu vpálit do břicha sám až mu všechny střeva vylezou.“

Slim se obrátil ke Candyemu. „Ty tady u ní, Candy, zůstaneš. A my ostatní abysme snad už šli.“

Začali odcházet. George se chvilíčku zastavil vedle Candyho a oba se zahleděli na mrtvou, ale to už ho volal Curley: „Hej, Georgi! Vy se budete držet hezky u nás, abysme si nemuseli myslet, že vy v tom jedete taky.“

George šel pomalu za nimi, jeho nohy se těžce vlekly.

A když odešli, Candy se posadil v seně na bobek a zadíval se do obličeje Curleyovy ženy. „Chudák kluk,“ povzdechl si změkklým hlasem.

Kroky a hlasy odcházejících slábly. V stáji se pomalu stmívalo a v stáních šoupali koně nohama a řachtili ohlávkovými řetízky. Starý Candy si lehl do sena a předloktím si zakryl oči.

6

U hluboké zelené tůňky v řece Salinas bylo ještě pozdní odpoledne. Slunce už z údolí odešlo na cestu do svahů Gabilských hor a vrcholky pohoří v slunečním světle růžověly. Ale u tůňky mezi skvinitými platany padl už příjemný stín.

Po tůňce klouzala užovka a pokrucovala ze strany na stranu periskopovitou hlavičkou; přeplula celou délku tůňky a ocitla se u nohou nenybné volavky, která stála na mělčině. „Tichá hlava a zobák slétly jako střela dolů, vytáhly užovku za hlavičku, a zatímco ji zobák polykal, ocas nevelkého hada se zběsile třepotal.

Ozvalo se vzdálené zašumění větru a skrze vrcholky stromů se přehnal jako vlna prudký závan. Listy platanů obrátily vzhůru svou stříbrnou spodní stranu, hnědé suché listí na zemi popolétlo pár kroků. A po zeleném povrchu tůňky vypluly proti proudu, řada za řadou, droboučké větrné vlnky.

Jak rychle přišel, tak rychle vítr přešel, a na volném prostranství byl opět klid. Volavka stála na mělčině, bez pohnutí a v očekávání. Po tůňce zas už plavala proti proudu užovka a pokrucovala ze strany na stranu periskopovitou hlavičkou.

Z houští se náhle vynořil Lennie, přišel tiše jako medvěd, když se plíží. Volavka zatloukla křídly, odpoutala se od vody a letěla pryč po proudu řeky. Hádek vklouzl do rákosí u řeky tůňky.

Lennie došel tiše k jejímu okraji. Klekl si a začal pít; jeho rty se při tom téměř ani nedotýkaly vody. Když o suché listí za ním zavadil nějaký ptáček, trhl hlavou a nastrožil oči a uši ve směru zvuku; když uviděl ptáčka, sklonil zase hlavu a pil dál.

Když se napil, posadil se na břeh, bokem k tůňce, aby viděl tam, kde na prostranství vyúsťovala pěšina. Objal si kolena a bradu položil na kolena.

Světlo stoupalo dále po svazích na údolí a vrcholky hor jako by při tom planuly stále prudším jasem.

„To by sakra bylo, abych to zapomněl!“ pochválil se Lennie potichu. „Zalízit do vrbiček a čekat na George.“ Stáhl si klobouk na oči. „To bude George vyvádět! Bude vykládat, jaký by to bylo, kdyby tak byl sám a nemusel se pořád se mnou zlobit.“ Otočil hlavu a zadíval se na jasné vrcholky hor. „Ale já se přece můžu hned sebrat a půjdu si najít v těch horách ňákou jeskyni.“ A pak smutně: „A tam už nebudu dostávat kečup — ale z toho já si nebudu nic dělat. Když o mě George nestojí... Já mu uteču. Já uteču.“

A tu z Lennieho hlavy vystoupila malá tlustá babka. Měla tlusté okuláry a ohromnou kartonovou zástěru s kapsami a byla naškrobená a vymytá. Postavila se před Lennieho, ruce si položila na kyčle a káravě se na něho zaškaredila.

A když promluvila, byl to Lennieho hlas. „Co jsem se ti naříkala a naříkala: ‚Ať mi George posloucháš, je to přece takovej dobrej člověk a jakej je k tobě hodnej! Ale ty si nikdy nedáš pozor. Každou chvíli něco vyvedeš.‘“

A Lennie jí odpověděl: „Vždyť já *chtěl* bejt hodnej, teto Kláro. Já chtěl, já prosím chtěl. Já za to nemoh.“

„Na George ty ani nevzpomeneš,“ pokračovala Lennieho hlasem. „Vždyť ti přece dělal jen dobrý. Když měl koláč, vždycky ti půlku dal, nebo ještě víc. A když byl kečup, tak ho nechal všechen pro tebe.“

„Já vím,“ žalostnil Lennie. „Já *chtěl*, teto Kláro. To já prosím chtěl vždycky.“

Přerušila ho. „Nebejt tebe, jaký moh mít celou tu dobu časy! Když shráb vejplatu, tak moh do bordelu a obrátit tam všechno vzhůru nohama, nebo moh jít do herny štouchat piliár. Ale on musel dávat pozor na tebe.“

Žalem se Lennie rozeskučel. „Já to prosím vím, teto Kláro. Já se teď seberu a půjdu tady do těch hor a najdu si tam ňákou jeskyni a George už se mnou nebude mít žádný trápení.“

„To ty říkáš,“ řekla na to přísně. „Tohleto říkáš vždycky, a přitom dobře víš, moc a moc dobře víš, že to nikdy neuděláš. Však ty od něj neodejdeš, a George bude skrz tebe pořád mít peklo na zemi!“

Na to Lennie: „Co bych neodešel! George mi teď nedovolí opatrovat králíky.“

Teta Klára byla tatam a z Lennieho hlavy vyskočil obrovský králík. Seděl před ním na bobečku, plandal ušima a krčil na něho nos. I on mluvil Lennieho hlasem.

„Opatrovat králíky!“ spustil opovržlivě. „Takový boží dřevo! Ty, a tancovat kolem králíků! Vždyť ty bys na ně zapomněl a nechal bys je pochcípát hlady. Řekni, že bys to neudělal. A co by tomu pak řek George?“

„Já bych *nezapomněl*,“ řekl Lennie nahlas.

„Nepovídej, prosím tě,“ odbyl ho králík, „nabít tě do kanónu a vystřelit tě — ale ani za to nestojíš. George udělal na mou duši co jen moh, aby tě z ty bryndy vytáh, ale nebylo to nic platný. Jestli si myslíš, že ti dovolí opatrovat králíky, pak jsi ještě větší magor, než jakej jsi bejval odjakživa. Ani pomyšlení! Popadne klacek a ztříská tě, až budeš modrej.“

„To zase ne,“ rozkohoutil se Lennie. „To zas George neudělá! Já přece

George znám, už ani nevím, jak je to dlouho, a klackem na mě nešmát jednou jedinkrát! On je na mě hodnej. Zlej on na mě nebude.“

„No, už tě má až po krk. Ztříská tě, až budeš modrej, a půjde a tebe tady nechá.“

„To on neudělá!“ rozvzteklil se. „Něco takovýho on neudělá!“ Já přece George znám. Vždyť my chodíme po světě spolu.“

Ale králík mu stále a stále tiše opakoval: „On tě, ty jedno boží dřevo, nechá. Nechá tě tu samotnýho. On tě nechá, ty jedno boží dřevo.“

Lennie si dal ruce na uši. „Nenechá! Nenechá, abys to věděl!“ A začal volat: „Haló! Georgi — Georgi — Georgi!“

Z houští vyšel tiše George a králík odpelášil zpátky do Lennieho mozku.

„Co tu sakra vřískáš?“ promluvil George mírně.

Lennie si klekl. „Vid' že mi, Georgi, neodejdeš. Já to vím, že ne.“

George toporně popošel a přisedl k němu. „Ne.“

„Já to věděl!“ vykřikl Lennie. „Takovej ty nejsi.“ George mlčel.

„Georgi!“

„Co je?“

„Já zas něco proved.“

„Ale co na tom.“ A George se zas odmlčel.

Na slunci byly už jenom nejvyšší hřebeny. Stín v údolí byl modrý a pokojný. Z dálky se ozvaly hlasy mužů, kteří na sebe volali. George otočil hlavu a poslouchal volání.

„Georgi,“ promluvil Lennie.

„Co je?“

„Pustíš se do mě?“

„Pustit se do tebe?“ „No přece jako vždycky. Víš přece: ‚Nemít na krku tebe, shrábnu svejch padesát dolarů...‘“

„Jsi ty ale, Lennie, chlap zatracenej! Kdyby se stalo nevímco, to si nepamatuješ, ale moje slovo si pamatuješ každý.“

„Tak ty tedy nespustíš?“

George se sebral. „Kdybich já byl sám,“ začal toporně, „to by se mi jinak žilo.“ Mluvil monotónně, nikde žádný důraz. „Našel bych si práci a neměl bych žádný mrzutosti.“ A přestal.

„Tak dál!“ pobízel ho Lennie.

„Vždycky na konci měsíce...“ „Vždycky na konci měsíce bych shráb svejch padesát dolarů a šel bych do... bordelu...“ a zase přestal.

Lennie se na něho podíval, jako kdyby se nemohl dočkat. „Tak dál, Georgi! To už se se mnou víc vadit nebudeš?“

„Ne.“

„Tak to já můžu jít. Jestli o mě nestojíš, já se hned seberu a půjdu tady do těch hor a najdu si tam náskou jeskyni.“

George se znovu sebral. „Ale kde! Jen tu hezky zůstaň se mnou.“

„Povídej mi zas jako jindy,“ loudil chytrácky Lennie.

„A co ti mám povídat?“

„O těch druhých a o nás.“

George začal: „Takovej člověk, co chodí jako my po rančích, nemá žádnou rodinu. Nastřádá si pár šestáků a zas je rozfofruje. Je na tom světě jako kůl v plotě...“

„Ale s náma je to jiný!“ vykřikl blaženě Lennie. „Povídej teď o nás.“

George chvíli mlčel. „Ale s náma je to jiný,“ začal potom. „Protože...“

„Protože já mám tebe a...“

„A já zas tebe. My přece máme jeden druhýho, a tak se jeden stará o druhýho,“ rozjásal se Lennie.

Volným prostranstvím zavál lehký večerní vánek, listí zašelestilo a po zelené tůňce vypluly proti proudu větrné vlnky. A znovu se ozvalo volání mužských hlasů, tentokrát mnohem blíž než předtím.

George smekl klobouk. „Sundej si, Lennie, klobouk,“ vyzval ho vratkým hlasem. „Ten vzduch dělá dobře.“

Lennie sňal poslušně klobouk a položil ho před sebe na zem. Stín v údolí zmodral ještě víc, rychle přicházel večer. Po větru se k nim z houští donesly praskavé zvuky.

„Povídej, jaké to bude,“ žadonil Lennie.

George už chvíli poslouchal ony vzdálené zvuky. Na chvíličku nabral schopnost jednat. „Koukej se, Lennie, přes řeku, a já ti budu povídat, ty to budeš mít skoro před očima.“

Lennie otočil hlavu a zahleděl se přes tůňku a na zšeňující se svahy Gabilských hor.

„Budeme mít malé hospodářstvíčko,“ začal George. Sáhł do zadní kapsy kalhot a vytáhl Carlsonovu lugerovku; odklapl pojistku a ruka i pistole ležely na zemi za Lennieho zády. Díval se na jeho zátylek, na místo, kde se páteř spojovala s lebkou.

Od řeky ve směru proti proudu zavolal nějaký muž a jiný muž na to odpověděl.

„Tak dál!“ pobízěl Lennie.

George zvedl pistoli a jeho ruka se chvěla; spustil zas ruku na zem.

„Tak dál!“ vyzýval Lennie. „Jak to bude. Budem mít malý hospodářstvíčko.“

„Budem mít krávu,“ vyprávěl George. „A možná prase a slepice ... a dole u vody budem mít ... políčko s vojtěškou...“

„Pro králíky,“ zavýskl Lennie.

„Pro králíky,“ opakoval George.

„A ty králíky budu opatrovat já.“

„A ty králíky budeš opatrovat ty.“

Lennie se slastně zahihňal. „A budem mít všecko, co hrdlo ráčí.“

„To se ví.“

Lennie otočil hlavu.

„Tohle, Lennie, nedělej. Koukej se hezky přes řeku, jako bys to hospodářstvíčko měl skoro před očima.“

Lennie poslechl. George pohlédl dolů na pistoli.

Tu se v křoví ozvalo praskání pod čímisí kroky. George se obrátil a zahleděl se tím směrem.

„Tak dál, Georgi. Kdy se do toho pustíme?“

„Už *brzo* se do toho pustíme.“

„Já a ty.“

„Ty... a já. Všecky budou na tebe hodný. Nebudou už žádný maléry. Žádnej žádnýmu nic zlýho neudělá, ani mu nic neukradne.“

„Já myslel, že se na mě, Georgi, zlobíš!“

„Ale kdepak. Kdepak, Lennie. Nezlobím, Já se na tebe nezlobil nikdy, a teď taky ne. Věř mi to, Lennie.“

Hlasy se už přiblížily. George zvedl pistoli a poslouchal.

„Pustíme se do toho už teď,“ prosil Lennie. „Kupme si to hospodářstvíčko hned.“

„I to víš, že hned. Musím. Musíme.“

A George zdvihl pistoli a sevřel ji pevněji, aby se nechvěla, a ústí hlavně přiblížil až k zátylku. Ruka se mu prudce třásla, ale obličej mu strnul a ruka nabyla pevnosti. Stiskl spoušť. Do kopců zarachotil třesk výstřelu a přirachotil zase dolů. Lennie sebou škubl a pak se pomalu složil dopředu na písek, a už ležel a ani se nezachvěl.

George se třásl a díval se na pistoli; pak ji odhodil dozadu, na břeh, proti proudu řeky, k hromádce starého popela.

Křoví jako by se nyní všechno rozhalasilo a rozpraštělo se pod běžícíma nohama. „Georgi!“ křičel Slimův hlas. „Kde jsi, Georgi?“

Ale George seděl strnule na břehu a hleděl na svou pravou ruku, která odhodila pistoli. Hlouček vyrazil na volné prostranství, Curley vpředu. Na písku uviděl ležet Lennieho. „Tak už ji dostal.“ Přistoupil k Lenniemu a podíval se na něho a pak se ohlédl na George. „Akorát do týla,“ poznamenal klidně.

Slim šel rovnou k Georgovi a přisedl si k němu; seděl až u něho. „I pustť to z hlavy,“ domlouval mu. „Člověk někdy musí.“

Ale nad Georgem už stál Carlson.

„Jak jsi to udělal?“

„Zkrátka jsem to udělal,“ odpověděl George malátně.

„Měl moji pistoli?“

„Měl. Měl tvoji pistoli.“

„A tys mu ji sebral a popad jsi ji a oddělal jsi ho.“

„No asi.“ George to téměř zašeptal. Stále byl ještě zahleděn na svou pravici, která před chvilkou držela pistoli.

Slim ho zatahal za loket. „Pojď, Georgi. Dáme si spolu každej panáka.“

George se nechal zvednout. „Co by ne, dáme.“

„Ty jsi přece, Georgi, musel. Musel, Georgi, na mou duši. Tak jdem.“ A vedl ho tam, kde vyústovala pěšina, a po té pěšině k silnici. Curley a Carlson se za nimi zahleděli. A Carlson se otázal: „Co sakra můžou mít tyhle dva v hlavě za červa – co myslíte?“

Atheneum

<http://atheneum.zde.cz>